

REVIJA TĀBOR maj 2019

Glavna in odgovorna urednica:

Suzana Podvinšek

Pomočnica urednice:

Tadeja Pretnar

Urednik fotografije:

Matic Pandel

Urednica ilustracij:

Maša Pušnik

Oblikovanje:

Petra Grmek in Miha Maček (Reakcija)

Lektoriranje:

Neža Marija Slosar

Urednica družbenih omrežij:

Ajda Čebul

Ožji sodelavci: Jaka Bevč, Pina Maja Bulc, Jovana Đukić, Martin Justin, Maja Kramar, Frane Merela, Tina Mervic, Katarina Miklavec, Maks Evgen Obelšer, Anja Slapničar, Iva Štefanija Slosar, Zala Šmid, Pika Vrčkovnik, Metoda Zalar

Fotografija na naslovnici:

Žiga Debevec

Fotografija na zadnji strani:

Žiga Debevec

Naslov uredništva:

revija.tabor@taborniki.si

Izdajatelj: Zveza tabornikov Slovenije, Einspielerjeva 6, Ljubljana

Grafična priprava:

Igor Bizjak

Naklada: 6550

Revija Tabor prejmejo vsi člani Zveze tabornikov Slovenije s poravnano letno članarino. Članarina in prejetje revije sta vezana na koledarsko leto (januar-december).

Revija je vpisana v razvid medijev Ministrstva za kulturo RS pod zaporedno številko 792.

ISSN 0492-1127

Revija Tabor sofinancirajo:

Ali taborniki res ustvarjamo boljši svet?

Tokratna številka revije Tabor se posveča vsemu, kar lahko kot taborniki počnemo zunaj, v naravi. Uff, teh aktivnosti je res veliko, saj smo vendar taborniki! Čeprav nam narava pomeni veliko, našemu planetu ne kaže najbolje. Zato smo se tudi taborniki sredi letošnjega marca skupaj z ostalimi mladimi (in malo manj mladimi) pridružili svetovnim protestom proti netrajnostnim oblikam življenja, saj si ne želimo, da bi se naš planet in z njim tudi mi sami ter naši zanamci znašel v nepovratni zanki, iz katere ne bo rešitve. Res je, da se veliko govori o različnih problemih, ki se nas tičejo posredno ali neposredno, kot so npr. javno zdravstvo, problemi (mikro)plastike in ostalih smeti, šolstvo in izobraževanje, stanovanjske razmere, trg dela idr. A vseeno se, kot je v enem izmed TED govorov v povezavi s kakovostjo zraka dejal Griša Močnik, teh problemov, slabih novic, tudi navadimo in s tem, ko se jih navadimo, samo premaknemo prag občutljivosti na spremembe malo višje. Zato je prav, da smo, kot nam velevalo taborniški zakoni, vedoželjni, disciplinirani, pogumni, varčni in spoštljivi. Bodimo odprti za stvari, ki se dogajajo okoli nas, četudi niso naša stroka ali nas takoj ne privlačijo, ker "se nas itak ne tičejo". Spoštujemo ljudi in njihova mnenja, a hkrati ne pozabimo nase in na izražanje svojih mnenj. Z varčnim in preudarnim življenjskim slogom spoštujemo naravo ter dajamo zgled drugim, hkrati pa (p)ostanimo disciplinirani in pogumni pri uveljavljanju sprememb, s katerimi lahko tudi kot posamezniki pripomoremo k trajnostnemu načinu življenja. In nenadaznje, bodimo pripravljeni pomagati drugim – ne le pri doseganju njihovih ciljev, temveč tudi tako, da jih, če je le mogoče, naučimo nečesa novega, saj je tudi predajanje znanja in izkušenj del našega poslanstva, s katerim kot taborniki ustvarjamo boljši svet.

Tadeja Pretnar
pomočnica urednice revije

GOZDNA DOGODIVŠČINA

BODIMO SPECIALISTI!

STRANI ORGANIZACIJE

4 Taborniška strokovna služba

MEDVEDKI IN ČEBELICE

6 Sivka Lara in njeno pestro življenje
8 Kaj vse čebele pridelujemo?
10 Izlet čebelic

GOZDOVNICI IN GOZDOVNICE

13 Gozdna dogodivščina
14 Gozd
15 S prijatelji v naravo

ZA BOLJŠI JUTRI

20 Zdrava narava – zdravi mi

VSEMU BOMO KOS

26 Strah, pogum in taborniki

BREZ MEJA

30 Slovenski taborniki po svetu

LIJEMI ZNANJE

34 Bodimo specialisti!

TABORNIŠKE AKCIJE

37 65. državni mnogoboj
38 60. ROT v objemu Pohorja

KNJIGOŽER IN FILMOLJUB

39 Odeje

JEZIKOVNA DROBTIN'CA

40 Samostalniki moškega spola in kategorija živosti

RAZVEDRILO

41 Pesmarica: Da smo se voljeli manje
42 Pobarvanka
43 Križanka
44 Strip
46 Škljoc!

TABORNIŠKA STROKOVNA SLUŽBA

Besedilo: Suzana Podvinšek, Tadeja Pretnar

Zvezo tabornikov Slovenije sestavljajo taborniški rodovi in tako tudi vsi taborniki. Vodijo jo izvoljeni prostovoljci, ki delujejo znotraj organov, ki so: skupščina, izvršni odbor, nadzorni odbor in častno razsodišče. Oporo in pomoč pri delu jim nudijo strokovni sodelavci iz taborniške strokovne službe. Ali poznate vse, veste, na koga se lahko obrnete, ko potrebujete pomoč?

Taborniška strokovna služba deluje na sedežu Zveze tabornikov Slovenije v drugem nadstropju na Einspielerjevi 6 v Ljubljani. Strokovna služba skrbi za podporo delovanju organizacije in izvršnemu odboru na vseh področjih kot pomoč pri izvedbi zastavljenih ciljev. Poleg strokovne in organizacijske pomoči opravljajo tudi številna operativno-tehnična dela. Vodi jo tajnik, poleg njega jo sestavljajo še strokovni sodelavec za splošne zadeve, višji strokovni sodelavec za finance, investicije in strateške vire, višji strokovni sodelavec za program in vzgojo, izobraževanje ter delo z odraslimi, višji strokovni sodelavec za komunikacije in marketing, višji strokovni sodelavec za Taborniški center in Zadrugo ter vodja Taborniškega centra Bohinj.

Funkcijo tajnika ZTS je jeseni 2017 prevzela dolgoletna tabornica **Urška Bratkovič**, ki tesno sodeluje s starejšino ZTS, Jernejem Stritihom, in z izvršnim odborom, predvsem z načelnico ZTS, Evo Bolha. Poleg tega tajnik vodi in koordinira številne projekte. Ko zaseda skupščina, poskrbi za organizacijo dogodka, vsakodnevno pa organizira delo kolegov iz taborniške strokovne službe. Ukvarja se tudi s področji, ki omogočajo nemoten potek vseh procesov v organizaciji ter skrbi za pravno-formalne zadeve.

Mateja Justin - Sova je tista, ki jo ponavadi srečamo, ko pridemo po nakupih v taborniško trgovino – Zadrugo. A seveda to ni vse, ukvarja se še z marsičim, kar je skrito očem taborniških kupcev. Kot strokovna sodelavka za splošne zadeve skrbi za vse, kar je povezano z administracijo, kot je npr. urejanje članstva, plačevanje računov, arhiviranje, skrb za pošto in sodelovanje z računovodstvom, veliko časa nameni

tudi nemotenemu vsakodnevnomu delovanju naše Zadruge ter skrbi za nemoteno finančno poslovanje nacionalnih akcij idr.

Višji strokovni sodelavec za finance, investicije in strateške vire, **Marjan Hrovat**, se je ekipi pridružil letos februarja in tesno sodeluje z zakladnikom ZTS, Nicolasom Vanekom. Že sam naziv pove, da deluje na več področjih, med drugim skrbi za pridobivanje finančnih virov, sodeluje z računovodskim servisom

Vodstvo ZTS se ukvarja z različnimi področji, ki jih vodijo resorni načelniki, v pomoč pa so jim sodelavci strokovne službe. Nekatera od teh področij so:

- delovanje Zveze in njenih organov,
- načrtovanje in izvajanje programa za mlade,
- vzgoja in izobraževanje prostovoljcev,
- mednarodna dejavnost,
- komunikacija in stiki z javnostjo,
- upravljanje in vodenje Taborniškega centra Bohinj,
- vodenje taborniške trgovine – Zadruge,
- založniška dejavnost,
- finančno poslovanje,
- investicije,
- delovanje posebne taborniške enote za postavljanje zasilnih bivališč ...

in predstavlja naš kontakt z vojsko in civilno zaščito. Nekatere naloge, s katerimi se ukvarja, so analitika financ, prijava na razpise, pridobivanje donacij in sponzorstev ter razvoj partnerskih projektov.

Maja Vogrič, višja strokovna sodelavka za program in vzgojo, izobraževanje ter delo z odraslimi tesno sodeluje z načelnico za program za mlade ZTS, Katarino Miklavec, in načelnikom za vzgojo, izobraževanje ter delo z odraslimi, Gregorjem Matavžem. Maja tako predstavlja pomembno strokovno oporo pri razvoju in nadgradnji taborniškega programa ter izobraževanja. S sodelavci aktivno sodeluje tudi pri pripravi različnih razpisov. Morda jo poznate z družbenih omrežij, kjer vas vabi na različne taborniške akcije ter vas vsake toliko prosi, da izpolnite kakšno poročilo, npr. s taborjenja. Maja je podpora vsem prostovoljcem, ki kot vodje projektov organizirajo delavnice, izobraževanja in druge akcije. Poleg tega predstavlja tudi našo vez z drugimi organizacijami, kot sta npr. Mladinski svet Slovenije in Olimpijski komite Slovenije.

Področje komunikacij pokriva **Metoda Zalar**, ki predstavlja desno roko Zale Šmid, načelnice za komunikacije in stike z javnostmi. Metoda se ukvarja s tistimi projekti, ki taborništvo predstavljajo zunanji in notranji javnosti, kot so npr. nova spletna stran taborniki.si, prenovljena celostna grafična podoba, družbena omrežja, naša revija idr. V letošnjem letu se na omenjenem področju razvija tudi komunikacijska strategija: postavljajo se temelji delovanja notranje in zunanje komunikacije, vzpostavlja nov način dela, da bodo informacije prišle do vseh naslovnikov, promovira akcije in projekte, ki si jih zastavljajo rodovi. Sodeluje tudi pri pripravi razpisov, pridobivanju donacij in sponzorstev.

Matjaž Švegelj - Jetka, višji strokovni sodelavec za Taborniški center in Zadrugo od lanske jeseni skrbi za celostno delovanje in razvoj Taborniškega centra Bohinj, tako za rezervacije kot razvoj programov. Skupaj s Sovo skrbi za delovanje taborniške trgovine – Zadruga, kjer pripravlja posebne ponudbe za rodove ter skrbi za dobavo taborniške opreme, kot so kroji in rutice.

Z Matjažem sodeluje **Aleš Arko**, ki se je ekipi kot vodja taborniškega centra Bohinj pridružil v začetku maja. Njegovo področje dela pokriva koordinacijo

Gozdne šole v Bohinju ter tabornega prostora Laški Rovt. V pozni pomladi in poletni sezoni je njegova pisarna narava. Tam koordinira goste in delovanje prostovoljcev v hiši ter skrbi, da vse poteka nemoteno.

Danes smo vam orisali le del tega, s čimer se taborniška strokovna služba vsakodnevno ukvarja, saj je projektov in dela seveda veliko. Ne glede na to, katero področje pokrivajo, pa stremijo k temu, da bi bilo delo nas prostovoljcev, izvršnega odboja in ostalih vodij projektov in članov raznih komisij ter seveda tudi vseh prostovoljcev, ki delujete v rodovih, čim bolj enostavno in uspešno.

Zaradi povečane prodaje med poletnimi počitnicami oddajte svoja naročila za artikle iz Zadruga čim prej (in ne tik pred odhodom na tabor) na pisarna@taborniki.si in se dogovorite, kdaj jih boste prevzeli.

.....

Se tudi v vašem rodu srečujete z izzivi, ki pa jih ne uspete razvozlati? Za pomoč in iskanje skupe ter prave rešitve se lahko vedno obrnete na taborniško strokovno službo.

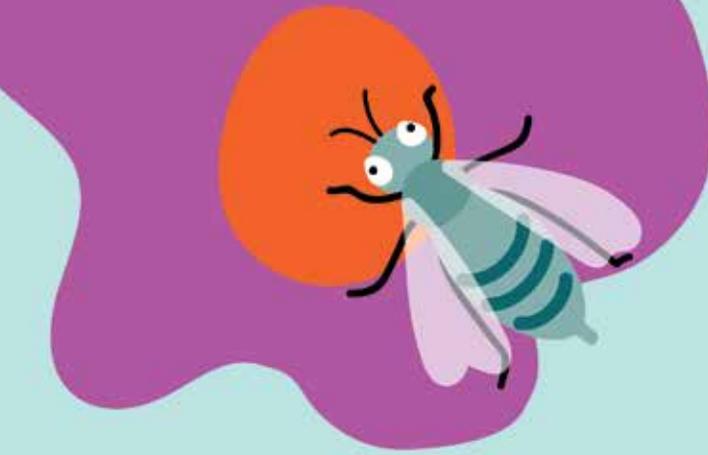
Strokovna služba med drugim skrbi za delovanje taborniške trgovine – Zadruga, kjer si lahko taborniki poleg kroja kupijo tudi ostale potrebščine, ki jih potrebujejo, kot sta npr. menažka in vrvi.

.....

Vašega obiska v Zadrugi bomo veseli v prostorih Zveze tabornikov Slovenije na Einspielerjevi 6 v Ljubljani v času uradnih ur: ponedeljek, torek, četrtek in petek: 10.00–12.00 ter 12.30–15.00, sreda: 12.30–17.00.

SIVKA LARA IN NJENO PESTRO ŽIVLJENJE

Besedilo: Maja Kramar, ilustracije: Maša Pušnik

Sem čbelica Lara in sem prav posebna vrsta čebele. Sem kranjska čebela ali sivka in sem slovenska avtohtona vrsta. To pomeni, da izviram prav z območja Slovenije.

Sem zelo mirna, delavna, dolgo živim, porabim malo hrane, se dobro orientiram in se rada družim z ljudmi. Posebna je tudi moja zunanost. Imam bolj vitko telo, temnorjave obročke na zadku in sive dlačice na oprsju kot domača čebela, ki je moja sorodnica. V nadaljevanju ti bom pokazala, kje živim in kaj vse počnem.

Za svoje življenje potrebujem **vodo** in **hrano**, bogato s sladkorji, beljakovinami in rudninskimi snovmi. Vse to najdem v naravi. Vira sladkih tekočin sta **nektar** ali medicina in **mana** ali medena rosa. Na cvetlicah nabiram nektar in cvetni prah. Pa tudi mano in sladke sokove. Te izločajo druge živali, ki živijo na rastlini.

Opravljam še eno pomembno nalogo, in sicer **oprašujem rastline**. Vsakič, ko na rastlini nabiram nektar, se na zadnje noge prime tudi cvetni prah, ki ga odnesem do drugega cveta in ga tako oprášim. **Če tega ne bi opravila, ne bi bilo sadja, zelenjave in drugih plodov.**

Skupaj s svojo družino živim v **panju**. Več panjev skupaj se imenuje **čebelnjak**. Zunanost nam naredi **čebelar**. Notranost sestavlja **satovje**, ki ga naredimo same ali nam pomaga čebelar. Satovje so šesterokotne celice iz voska, kamor odlagamo nektar in mano.

V panju živi veliko čebel in vsaka ima svojo nalogo. Moja družina so: matica, čebele delavke in troti.

Za normalen razvoj potrebujem **med, cvetni prah, vodo, zrak in toploto**. Da preživimo, nam pomaga čebelar, ki redno pregleduje čebelnjak. Preverja, če imamo dovolj hrane in skrbi za zamenjavo satja. Čeprav smo mirne, lahko tudi pičimo. Čebelarji zato oblečejo zaščitna oblačila: klobuk z mrežo, kombinezon in rokavice. Poskrbijo, da ne oddajajo močnih vonjav. Meni, moji družini in prijateljem zelo smrdijo parfumi in znoj, saj zelo dobro vohamo.

Kot si lahko ugotovil, opravljamo, čeprav smo majhna bitja, zelo pomembne naloge.

Čebelja družina živi v panju. Te zanima, kako izgleda? Zapolni prazne prostorčke in nariši svojo panjsko končnico ter ne pozabi pobarvati čebel, ki letajo okoli čebelnjaka.

Poslikana **PANJSKA KONČNICA** je posebnost tako našega čebelarstva kot slovenske ljudske umetnosti. Najstarejša doslej znana poslikana končnica ima letnico 1758. Končnice so najbrž začeli poslikovati na Gorenjskem, ker je bilo čebelarstvo tam najbolj razvito. Moda se je potem spontano in hitro razširila tja, kjer so uporabljali klasičen slovenski panj – **kranjič**. Končnic niso poslikavali le zato, da bi čebele lažje prepoznale svoj panj, ampak tudi zaradi drugih razlogov. Eden teh je vera. Tako je bilo na končnicah sprva največ nabožnih motivov. Pozneje so dobile slike na končnicah vse več pripovednih prvin, zato na panjskih končnicah najdemo narisane tudi slovenske pregovore, pripovedke ...

ČEBELE DELAVKE

so neplodne samice, torej ne morejo imeti mladičev. V družini so najmanjše. Opravljajo vsa dela v panju in zunaj njega. Delitev dela poteka glede na starost prekrivajoče. Velja le načelo zaporedja opravil od čiščenja celice do paše. Glede na delo, ki ga opravljajo, jih delimo na panjske (hišne) in pašne čebele.

20

15

10

5

0

DNEVI

čiščenje celic

pokrivanje zalege

oskrbovanje in krmljenje zalege/spremljanje in krmljenje matice

sprejemanje in shranjevanje medicine in mane/gradnja satja/
tlačenje cvetnega prahu v dno satne celice

odstranjevanje smeti

zračenje

straža ob vhodu v panj

prvi pašni polet v naravo

MATICA je spolno zrela samica, ki leže jajčeca in tako ustvarja potomstvo. V čebelji družini je ena sama matica in je mati več tisočim čebelam. Matica je večja in težja od čebel delavk. Oprašena zrela matica je vedno obkrožena s čebelami **spremljevalkami**. To so mlade čebele, ki jo nenehno hranijo z **matičnim mlečkom**. Ta hrana povzroči, da se matici zelo povečajo jajčniki, tako da je sposobna zalegati od 2000 do 2500 in več jajčec na dan.

ČEBELE DELAVKE

TROT je samec, ki opraši matico, v panju jih je več kot sto. Troti živijo od 3 do 6 tednov, od pomladi do poletja, ko je v naravi dovolj pašne. Konec poletja jih delavke izženejo iz panja, kjer po navadi ne preživijo.

Kaj vse čebele pridelujemo?

Najbolj poznan pridelek je med. Čebele najprej nabiramo nektar cvetov. Med dozoreva v panju, ko je zrel, pa čebelar odvzame satje iz panja. Sledi prevoz v točilnico, kjer se satje najprej odkriva, naslednji korak pa je točenje. Ko je med natočen v kozarčke, si ga lahko namažemo na kruh, si z njim posladkamo čaj ...

Poleg medu čebelarji pridobivajo še celo vrsto drugih čebeljih pridelkov, ki se uporabljajo, da smo bolj zdravi: cvetni prah, matični mleček, propolis.

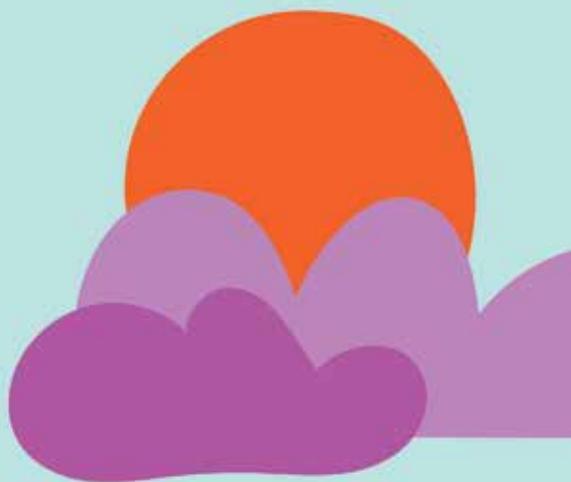
Poveži ilustracijo s pravim imenom, poznaš vse pridelke?

MATIČNI MLEČEK proizvajajo mlade čebele, z njim prvih nekaj dni življenja hranijo ves zarod, kasneje pa le matico, ki to hrano uživa vse življenje.

CVETNI PRAH ali **PELOD**, ki je velik kot drobno zrnce, čebel nabirajo na cvetovih, ki so namenjena razmnoževanju rastlin.

PROPOLIS je pridelek, ki ga čebele potrebujejo za lastno zdravje in vzdrževanje higiene v panju. Z njim zamašijo tudi špranje in luknje v panju.

V čebelnjaku oziroma panju je tudi veliko **voska**, ki ga čebele porabijo za izdelava satja. Mi pa lahko iz njega izdelamo marsikaj. Na primer svečo, lastno kozmetiko, folijo za zavijanje živil, lahko ga žvečimo in tako preprečimo vnetja dlesni, pomaga pri astmi in zamašenem nosu ...

Izlet čebelic

Zdaj veš, kdo sem, kako in s kom živim ter kaj počnem. Danes sem bila zelo pridna, zato mi je matiča dovolila na izlet. Odločila sem se, da s prijateljico Zalo odletiva do bližnjega gozda, kjer lahko nabereva še nektar gozdnih dobrot, da bomo poleg cvetličnega medu izdelale še nekaj gozdnega.

S prijateljico Zalo sva za darilo dobili majhno napravo s puščico, ki se premika, in papir z veliko sliko. Na najinem izletu sva na poti srečali skupino tabornikov. Vprašali sva jih, če nama lahko pomagajo ugotoviti, čemu služijo podarjene stvari.

Na sliko napiši, kaj vidiš.

Naprava kaže štiri smeri neba. V kvadratke napiši črke, da boš izvedel, katere smeri neba poznamo.

je naprava, ki **kaže proti severu**. Njeni sestavni deli so: ohišje, magnetna igla, vizir in limb.

V legendi na spodnjem levem koncu strani so narisani topografski znaki. To so dogovorjeni simboli, ki se na zemljevidu uporabljajo za ponazarjanje različnih objektov ali pojavov v naravi. Čebelicama pomagaj pojasniti, kaj pomeni to v naravi.

Čebelici si želita priti do gozda. V katero smer morata iti, da bosta leteli prav?

Leteti morata v smeri:

- a) sever
- b) jug
- c) vzhod
- d) zahod

Obkroži pravilen odgovor in na zemljevidu obkroži, kaj ti je pomagalo, da si ugotovil pravo smer.

Preden sta čebelici Lara in Zala vstopili v gozdu, sta srečali medveda Gala. Vprašali sta ga, katera pravila veljajo v gozdu.

Gal jima je odgovoril, da v gozdu spoštujemo bonton in čebelici vprašal, kaj onidve mislita, da v gozdu smemo in česa ne smemo početi.

V prazne kvadratke s križcem nariši, česa se v gozdu NE sme početi, v tiste s kljukico pa, kaj se sme in kaj rad počneš v gozdu.

Vsebino in našteje nasvete lahko uporabite tudi pri osvajanju veččin: **Varuh živali**, pri kateri spoznavate življenje čebel; **Mladi naravoslovec**, pri kateri posadite medovite rastline in druge za čebele privlačne rastline ter izdelate herbarij medovitih rastlin; **Fotograf**, pri kateri se preizkusite v fotografiranju medovitih rastlin in čebel; **Kuhar**, kjer se preizkusite v peki jedi, pri katerih naj glavno sestavino predstavlja med, in **Rešilko**, kjer se naučite ukrepati v primeru čebeljega pika.

VODNIKI

Z vodom lahko 20. maja skupaj praznujete svetovni dan čebel, tako da v tednu, ko praznik obeležujemo, z različnimi aktivnostmi popestrite vodovo srečanje.

Obiščite bližjega **lokalnega čebelarja ali čebelarko**, ki vam bo pokazal, pokazala življenje čebel ter vas seznanil, seznanila z opravili, ki jih opravljajo čebelarji.

Odpravite se na **vodov izlet** v muzej Lojzeta Slaka in Toneta Pavčka v Mirno Peč na Dolenjskem, kjer imajo postavljen **čebelji paviljon**, obiščite **muzej čebelarstva** v Radovljici in se sprehodite po čebelarški poti, obiščite **Čebelarstvo zveze** v Lukovici ...

Pripravite **pokušino** različnih vrst medu, ki jih lahko ocenjujete in primerjate po barvi, vonju in okusu.

Specite medene piškote oz. medenjake ali drugo **medeno pecivo**. Recepte za medene sladke pregrehe poiščite na spletu ali v kuharski knjigi.

Iz starih oblačil in voska izdelajte **folijo**, v katero lahko živila zapakiramo in večkrat uporabimo namesto plastične ali alu folije.

V lončke, ki jih naredite iz odpadne embalaže, posadite **medovite rastline** ali druge cvetoče rastline.

Na lesene deske ali na karton narišite svoje **panjske končnice**.

Oglejte si dokumentarni film **Več kot med** (*More than honey*), kjer je odlično prikazano življenje čebel in kako čebelarijo drugod po svetu.

Vsebinsko iz revije, kjer je opisano, kako gre čebelica na izlet, lahko uporabite za predajanje znanja o **orientaciji** in vse skupaj pogledate tudi v praksi.

Preberi več!

Čebelarstva zveza Slovenije.

bit.do/cebelarska-zveza

Worldbeeday, bit.do/dan-cebel

Revija *Sobivanje*, št. 1, pomlad 2018

Slovenija je v okviru Organizacije združenih narodov (OZN) predlagala, da se **20. maj razglasi za svetovni dan čebel**. Po treh letih mednarodnih prizadevanj so države članice Združenih narodov 20. decembra 2017 soglasno potrdile predlog Slovenije in tako je bil 20. maj razglašen za svetovni dan čebel. Na ta dan lahko na vrtu, balkonu ali okenski polici zasadimo medovite rastline, ki bodo še posebej v poznem poletju čebelam ponujale medicino in cvetni prah, mi pa bomo imeli prekrasen vrt, poln zdravih zelišč, začimb in dišavnic ter okrasnih rastlin, ki bodo osrečevale naše oko in srce. Medovite rastline, ki bodo privabljale čebele, so npr. poprova meta, dobra misel, drobnjak, šetraj, ameriški slamniki, sivka, žajbelj, vrtna materina dušica, malina in robida.

Vaši otroci se s spoznavanjem čebel učijo o biologiji in ekologiji čebel. Tako ne poznajo čebel le po izgledu, temveč spoznavajo tudi, kakšen pomen imajo v ekosistemu – da so izredno pomembne za opravevanje rastlin, med katerimi niso le medonosne rastline, temveč tudi opravevanje rastline, ki jih gojimo za hrano.

Tako na primeru čebele otroci dobijo občutek, da ima vsako živo bitje svojo funkcijo v ekosistemu in da je prav vsako živo bitje pomembno za ohranjanje ravnovesja na našem planetu. Z vedanjem in aktivnostmi, ki spodbujajo razvoj tovrstnih vrednot, lahko sodelujete tudi sami.

Na izlet se lahko odpravite v muzej Lojzeta Slaka in Toneta Pavčka v Mirno Peč na Dolenjskem, kjer imajo postavljen čebelji paviljon, obiščete lahko muzej čebelarstva v Radovljici, posadite medonosne cvetlice (ste že slišali za urbano čebelarstvo?), hkrati pa lahko na sprehodih po naravi otroke učite, da se rože nabira preudarno in brez podzemnih delov. Za več idej lahko pokukate tudi v koticke za vodnike!

Gozdna dogodivščina

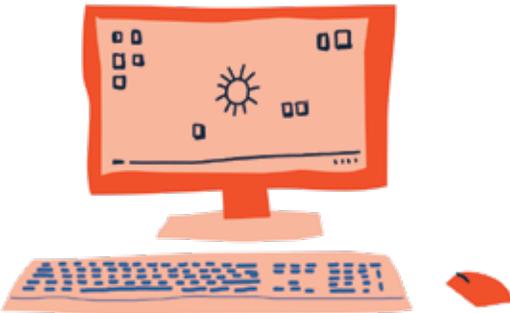
Besedilo: Maja Kramar, ilustracije: Jovana Đukić

Smo v času, ko se težko odlepimo od računalnika, televizije in gremo na sprehod raje po trgovinah kot v naravo, ki nam daje obilico možnosti za igro, učenje in razvijanje vseh naših čutov. Tudi računalnik in televizija nam ponujata veliko koristnih informacij, ampak ali je res zdravo, da sta naše telo ter glava izpostavljena takšnim dražljajem?

Naj bo tvoj izziv v prihodnje, da je narava tista, kamor naj te zanese, ko imaš čas. Tudi taborniki smo tisti, ki bi večino svojih dejavnosti morali izvajati zunaj, na prostem – jih res?

REŠI

Na sliki imaš narisana gozd in računalnik. Pod njima sta okvirčka, kjer je v enem + in drugem -. V okvirčke zapiši, kaj so prednosti (plusi) in slabosti (minusi) preživljanja časa za računalnikom oz. v naravi.

+

+

-

-

Gozd

Drevesa so tisti prebivalci gozda, ki najbolj vplivajo na samo občutenje gozda, saj drevje dvigne vlažnost zraka in upočasni veter, krošnje s senco pomagajo tlom, da ostanejo vlažna in korenine zadržujejo zemljo, da jo padavine ne izperejo. Predvsem nam je prijetneje v gozdu poleti, saj je v njem hladneje, pozimi pa topleje. Gozd lahko primerjamo tudi z zgradbo, ki ima več "nadstropij", kjer domujejo različne vrste rastlin in živali. V pritličju se skrivajo v mehkem mahu miške, mravlje, pajki in ostale talne živali. V prvem nadstropju se med zelenjem in cveticami živijo jazbeci, lisice, divji prašiči ... V drugem nadstropju se med grmičevjem v višini naših oči najdejo ptice pevke; na podstrešju, ki je visoko v krošnjah, pa domujejo žolne, sove, veverice, kune zlatice in druge.

Vsi gozdovi seveda niso enaki: poleg listnatih ter mešanih gozdov, kjer rastejo listavci in iglavci, v našem okolju poznamo tudi čiste iglaste gozdove. Ob potokih se nahajajo obrežni gozdovi, kjer dreves nič ne moti, če se njihove korenine namakajo v vodi. V hribih je gozd spet drugačen, najprej listnat, nato iglast in čisto pod vrhom se z gozdno mejo gozd konča, od tam naprej je nizko rastje – grmičevje in zelišča. Če je gora res visoka, je na vrhu le še kamenje.

Pojdi na sprehod v naravo. Gozd nas ves čas, v vseh letnih časih vabi k odkrivanju, saj se v njem vedno kaj dogaja, včasih je le očem nevidno. Uleži se pod drevo, zapri oči in poslušaj, kaj vse se dogaja okoli tebe. Kaj vse slišiš? Se počutiš prijetno? Te je strah? Nekateri si verjetno mislite: "Ah, kakšen dolgčas." Ampak ali veš, da je dolgčas najboljši spodbujevalec kreativnosti in novih idej. Zdaj ni več izgovorov, le brcni se kdaj, brcni in pojdi sam na dolg sprehod ter si vzemi čas, da te misli pripeljejo do novih spoznanj, idej, rešitev ...

REŠI

V naših gozdovih se lahko uležeš pod krošnje številnih drevesnih vrst, že imaš svojo najljubšo? Spodaj so narisani listi oz. veje različnih dreves in njihovi plodovi. Tvoja naloga je, da povežeš tiste, ki gredo skupaj.

S prijatelji v naravo

//////
Ko imaš ob sebi pravo družbo, ti definitivno ne more biti dolgčas. Gozd je prostor, ki ti ponuja obilico možnosti raziskovanja, iger in vseh mogočih dogodivščin. Zato te v nadaljevanju čaka dogodivščina treh prijateljev, ki so se odločili, da bodo lepo soboto preživel v naravi.

Gal, Aljaž in Vito so se v petek v šoli dogovorili, da bodo sončno soboto izkoristili za izlet. S starši so se dogovorili, da lahko gredo in da bodo doma do 17.00. V soboto zjutraj so se fantje oblekli v trenirko, ki jo bodo, ko bodo odšli v gozd, zatlačili v nogavice, saj se bodo tako zavarovali pred klopi, zgoraj bodo oblekli bombažno majico z dolgimi rokavi in v nahrbtnnik pospravili jopo in vetrovko, če bo pihalo. Obuli so pohodne čevlje, čeprav je vroče, vedo, da sandali niso primerna obutev za v naravo, saj imaš sicer ves čas težave s tem, da gre kaj pod stopala ali pa te lahko špicne kakšna palice oz. popraska robidje, klopom pa je tako do kože še lažje. Vsi skupaj so se dobili pri Galu doma, da so naredili načrt, kaj bodo počeli na izletu

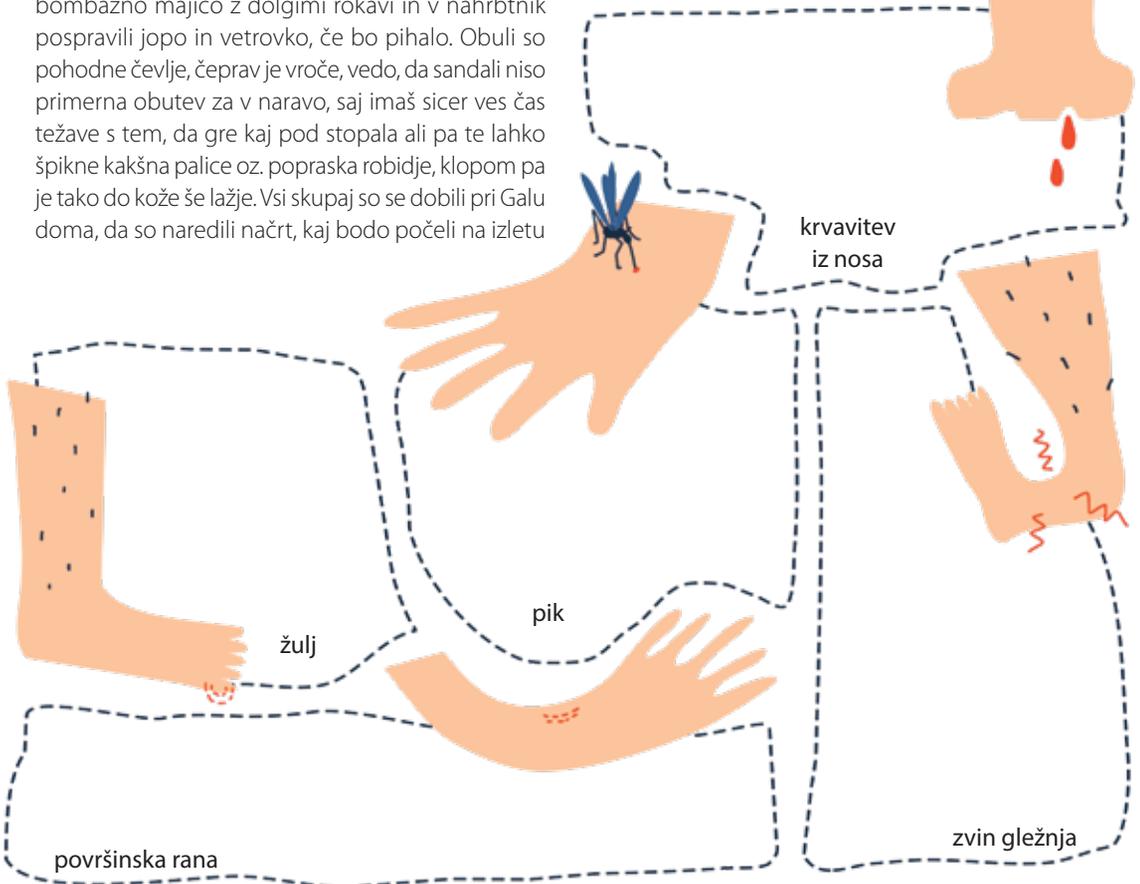
in si pripravili nahrbtnnike. Medtem ko so načrtovali, je Galova mama pripravila okrepcilen zajtrk.

Ko so čakali na zajtrk, so se spomnili, da morajo vzeti s seboj tudi malico, saj bodo cel dan od doma. Ker se zavedajo zdravega načina življenja, so se vprašali, kaj bi vzeli s seboj, da bi bili siti cel dan, da bi jedli zdravo in dobili vse hranilne snovi.

REŠI

S seboj morajo vzeti tudi prvo pomoč, ker vedo, da nikoli ne veš, kdaj se ti kaj zgodi. Spodaj so narisani najpogostejši primeri, ki se nam lahko pripetijo v naravi. V oblačke napiši, kaj bi storil, če se kaj takega zgodi tvojemu prijatelju.

Če se prijatelj ne mora premikati ali je huje poškodovan, pokličeš na _____ in starše poškodovanca. Nikoli prijatelja ne pustimo samega. Z njim se ves čas pogovarjamo in preverjamo situacijo. Predvsem pa ostanimo mirni in naredimo, kar znamo, zato je znanje prve pomoči res pomembno.

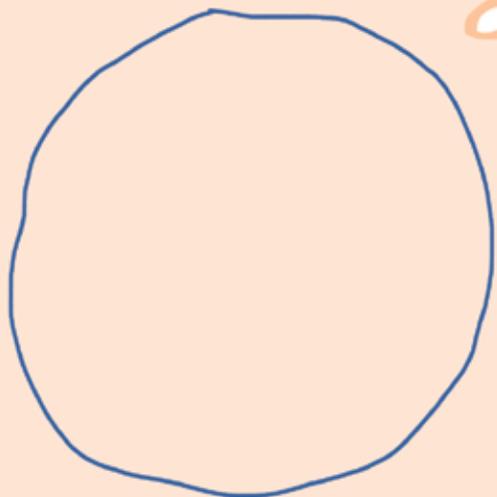
Gal, Aljaž in Vito so taborniki in s svojim vodom se pripravljajo na območni mnogoboj. Želijo se dobro odrezati in svoje znanje pokazati še na državnem mnogoboju, kjer se zberejo vse najboljše ekipe cele Slovenije. Odločili so se, da bodo svoje znanje vadili tudi sami, saj na tedenskih sestankih pogosto zmanjka časa za vse. Gal se je spomnil, da ima njegov oče v avtu dve šotorski krili (šotorki), ki ju je šel iskat, da ju doda med opremo. Očeta, ki ga je opazoval, je zanimalo, zakaj ju potrebujejo.

Na zadnjem vodovem srečanju so risali skico terena, ker jo želijo ponoviti in svojo prvo skico izboljšati, so se odločili, da gredo na isti travnik in ponovno narišejo skico. Vodnik jim je namreč povedal, kaj vse so naredili narobe in jim stvari še enkrat pojasnil. Ker jim Galova mama še peče palačinke za zajtrk, so se odločili, da opremijo skico z glavnimi elementi kar doma. Na travniku pa bodo narisali vsebino.

REŠI

List papirja, na katero bodo prijatelji narisali skico, opremi z vsemi glavnimi elementi, prazenпусти le krog, kamor bodo narisali vsebino s terena.

SKICA TERENA

Vodnik je Galu, Aljažu in Vitu podrobno razložil, da je skica terena pomanjšan prikaz nekega območja. Vsebuje samo trajne objekte (zgradbe, daljnovod ...), naslov, merilo, ekvidistanco, legendo in izdelovalca. Od krokija se razlikuje po tem, da je kroki natančna skica in prikazuje trenutno stanje, torej nanj narišeš tudi avtomobile.

Gal se je spomnil, da doma nima tako dolgega metra, da bodo merili razdalje za skico. Medtem ko je glasno razmišljal, kaj naj stori, je Aljaž pripomnil, da za skico ne potrebujejo metra, ampak so se na sestanku učili izmeriti korak. Vita je zanimalo, kako se to naredi, saj je že popolnoma pozabil. Aljaž si je na srečanju zapisal postopek za svoj izmerjeni korak.

Najprej je vodnik Peter z metrom izmeril 20 m, nato je vsak od nas 2x—3x prehodil teh 20 m (merili smo parne korake). Jaz sem obkrajal rezultat 14, to sem skupaj seštel in delil z 2 (če bi trikrat meril, pa bi delil s 3), tako sem dobil povprečje 1,4 m. Ko bomo merili za skico, bom prehodil razdaljo, ki jo želim prehoditi, npr. dolžina hiše bi bila 12 korakov in teh 12 korakov bi množil z izmerjenim korakom ($12 \times 1,4 = 16,8$), nato bi pogledal, kakšno je merilo skice (naše bo 1 : 300), izmerjene metre pretvoril v centimetre in delil z merilom. Torej $1680 : 300 = 5$, kar pomeni, da je hiša na skici dolga 5 cm.

Galova mama je med peko palačink zamesila testo za twist. "Nekje sem prebrala, da je to taborniški kruh. V testo sem zmešala moko, vodo in sol, poleg pa sem vam dala še čokolado, da jo boste zavili v testo. Nož pa tako ali tako imate, saj ga potrebujete, da našpičite palice."

Fantje so pojedli palačinke, si na ramena optali nahrbtnik, se zaščitili s sprejem proti klopom, na glavo dali kapo za zaščito pred soncem in se odpravili na dogodivščino.

Najprej so šli mimo travnika, kjer so dokončali skico. Aljažu je, še preden so se odpravili naprej, že krulilo v trebuhu. Zato so se odločili, da je najbolje, da kar tukaj, kjer vedo, da lahko kurijo, saj so na travniku Vitovega dedka, pripravijo ogenj in nekaj za pod zob. Fantje so si razdelili delo. Vito se je odločil, da bo z lopato izkopal ognjišče, Aljaž je šel po kamne, da bodo zagradili ognjišče, Gal pa je šel nabirat palice za dračje.

Ko sta Gal in Aljaž postavljala in kurila ogenj, je Vito pripravil palice, kamor so si navili twist s čokolado ter ga spekli nad ognjem oz. žerjavico.

RECEPT ZA TWIST

(eno izmed imen za taborniški kruh, spečen na palci)

Sestavine:
voda, moka, sol

1. Vse sestavine damo v skledo in zgnetemo. Masa ne sme biti tekoča, mora se lepiti na prste.
2. Maso navijemo okoli ošiljene palice.
3. Na ognju pečemo, dokler ne postane rjav.

REŠI

Ko so se najedli, so žerjavico zalili z vodo in dali izkopani zemljo in travo nazaj na ognjišče ter se odpravili dalje. Iz nahrbtnika so vzeli kompas in zemljevid. Naš cilj je priti na tisti hrib, je rekel Aljaž. Ali jim bo uspelo? Pomagaj fantom priti na cilj in odgovori na vprašanja.

1. Kaj na zemljevidu nam pokaže, da je nekje hrib in kako vemo, kje je hrib bolj strm in kje bolj položen?

2. Kako veš, da ima Aljaž, ki drži v roki zemljevid, oseverjeno karto?

3. Na kompasu označi njegove dele in jih poimenuj.

Pustolovski dan v gozdu (primerno za tabor). Dogovorite se še z enim vodom, da jim boste pripravili lov na zaklad (in obratno). Najprej pripravite vse naloge, ki jih boste obesili po gozdu – kako se imenuje plod določenega grma ali drevesa, naberi 10 različnih listov, teči po tem deblu, uganke ... (ne pozabite tudi na smerokaze, da bodo vedeli, v kateri smeri so naloge, da bo naloga malo težja, lahko pot označite s kamni, palicami in drugimi naravnimi materiali). Na poti jim lahko postavite različne ovire, ki jih morajo prehoditi.

Rezljanje lesa – oblikujete lahko veje z žepnim nožem, jim naredite vzorce (lahko potem palico uporabite za vodovo zastavo ali za sprehajalno palico), če najdete palico v obliki črke Y, lahko naredite fračo, le elastiko še potrebujete. Zelo priporočljivo je, da člani prej usvojijo večščino Uporabnik noža. Za izziv pa lahko namesto noža uporabljate oster kamen.

Z vodom starejših gozdovnikov in gozdnovic se lahko odpravite na kakšno od akcij **pogozdovanja**, kjer boste zasadili nova drevesa. Če imate ob svoji hiški prostor, pa lahko posadite vodovo drevo, ki ga nato spremljate, kako raste in postaja močnejše – kot vod.

Na sestanek lahko povabite **gozdarja ali gobarja** in skupaj obiščete gozd.

Gozd obiščite **v vseh letnih časih**, naj ga raziskujete in opazujejo spremembe, ki se dogajajo.

Skupaj z vodom si pogledjte kodeks **Obisk v naravi**, ki se ga držite na svojih izletih! Najdete ga na Stenčasu.

Györek, Natalija. *Gremo mi v gozd*. Kamnik: Inštitut za gozdno pedagogiko, 2016.

Oftring, Bärbel. *Gremo v gozd*. Kranj: Narava, 2012.

Naloge lahko uporabiš pri osvajanju večšin: **Bolničar 1 in 2, Kuharski vajenec, Poznavalec gozda, Risarski 1, Vodič po terenu.**

STARŠI

"Naj velja, da morajo imeti otroci, ko gredo iz gozda domov, poleg polnih žepov kamenčkov, trave in blata tudi polno glavo." Taborniki pravimo, da je narava naša učilnica, saj tam pridobivamo izkušnje, je naš kraj doživljanja in kraj učenja. Gozd je prostor, ki nam nudi različne izzive in preizkušnje. Vaši otroci s tem pridobivajo potrditev, da zmorejo, in tako krepijo svojo samozavest. Otroci nagonsko vedo, kako hitro se lahko vrtijo, kako visoko lahko splezajo na drevo, zakaj morajo stokrat preskočiti oviro ali preplezati brezno in to vse je življenjska popotnica za naprej. S takimi dejavnostmi v naravi krepijo senzorno integracijo, ki je ključna tudi za razvoj akademskih spretnosti. Pri tabornikih vaši otroci lahko v praksi spoznavajo naravo skozi svojo perspektivo, hkrati pa od vodnikov dobijo tehtne informacije, ki jih glede na starost lahko razumejo in interpretirajo. Pojme, ki jih v šoli pri naravoslovnih predmetih spoznajo v teoriji, spoznajo v praksi, kar bo pozitivno vplivalo tudi na njihov šolski uspeh in splošno razumevanje sveta. Poznavanje kompasa in uporaba zemljevida jim da npr. prednost pri geografiji, poznavanje rastlinskih in živalskih vrst ter ekologija teh vrst pozitivno doprinese k razumevanju naravoslovja, biologije. Veščine, ki jih pridobijo pri risanju in merjenju skice ali pri vrisovanju, jim koristijo pri matematiki in fiziki ... Ko otroci spoznavajo gozd še z drugimi otroki, pridobijo veliko socialnih veščin, saj je pomembna medsebojna pomoč.

Natalija Gyorek, strokovnjakinja za gozdno pedagogiko, meni, da gozd obnovi pozornost, zmanjšuje jezo, stres in duševno utrujenost, okrepi pozitivno razpoloženje, omogoča sprostitev, spodbuja vse čute in izboljša zadovoljstvo z življenjem.

Gozd otrokom nudi neomejene možnosti, daje jim občutek svobode, možnost svežega zraka, predvsem pa jim omogoča pristne in realne izkušnje.

Živimo v času hitrega tempa in pomanjkanja prostega časa. A vseeno predlagamo, da se s svojimi otroki skupaj odpravite v naravo; na piknik, sprehod ob reki, v gozd, park ... Tako se boste sprostili vi in otroci, hkrati pa boste skupaj kakovostno preživljali čas. Če želite, se na pot odpravite s slikovnimi ključi ali žepnimi priročniki, kar vam bo omogočalo, da se tudi v tem času naučite česa novega. A ne pozabite, da smo v naravi le gostje, zato se temu primerno tudi obnašajmo!

ZDRAVA NARAVA, ZDRAVI MI

Besedilo: Tadeja Pretnar

Kaj imata skupnega okolje in zdravje? Sta sploh povezana? Velikokrat takih pojmov ne zaznavamo kot del celote, saj se o njih učimo ločeno, v medijih so predstavljeni ločeno ... Kar pa ne pomeni, da med okoljem in zdravjem ne najdemo povezav, ki so še kako pomembne.

V tretjem cilju Agende 2030 za trajnosti razvoj – Poskrbeti za zdravo življenje in spodbujati splošno dobro počutje v vseh življenjskih obdobjih med drugim preberemo zanimiva mikro cilja: "Do leta 2030 s preventivnimi ukrepi in zdravljenjem za tretjino zmanjšati število primerov prezgodnje smrti zaradi nenalezljivih bolezni ter promovirati duševno zdravje in dobro počutje" ter "Do leta 2030 občutno zmanjšati število primerov smrti in bolezni zaradi izpostavljenosti nevarnim kemikalijam ter onesnaženosti zraka, vode in tal". Z izvajanjem aktivnosti, ki krepijo naše zdravje, neposredno vplivamo na svoje zdravje, z zgledom ter s prenašanjem znanja na vrstnike, mlajše in nenazadnje tudi starejše generacije pa posredno vplivamo tudi h krepitvi njihovega zdravja.

KAJ SPLOH JE ZDRAVJE?

Zdravje, kot so ga leta 1948 definirali v Svetovni zdravstveni organizaciji, ni samo odsotnost bolezni, temveč stanje popolnega fizičnega, mentalnega ter socialnega blagostanja.

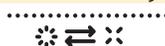
Na naše zdravje vplivajo različni dejavniki:

- dejavniki notranjega okolja posameznika: dednost, spol, starost, telesne značilnosti, značaj,
- dejavniki naravnega okolja: biološki, kemični, fizikalni, biomehantični dejavniki,
- dejavniki družbenega okolja: socialno-ekonomski dejavniki, družbene vrednote in prepričanja.

Vsi ti dejavniki se med seboj povezujejo in vplivajo eden na drugega, zato jih imenujemo tudi determinante zdravja.

Tako je za naše zdravje zelo pomembno tudi to, v kakšnem okolju se nahajamo. Elementi okolja, ki vplivajo na naše zdravje so zrak, (mikro)klima ter voda in hrana, ki ju zaužijemo. Hkrati pa se moramo zavedati, da tudi sami lahko močno vplivamo na to, kakšno je naše okolje. Odločitve, ki jih sprejemamo, se tičejo tudi transporta, prehranjevanja, počitnikovanja, potrošništva, dela itn. Ker so okoljske teme, ki vplivajo na naše zdravje, zelo obširne, se bomo v tem prispevku osredotočili na zrak in klimo s poudarkom na vročini.

Ljudje lahko s svojim vedenjem močno vplivamo na okolje, okolje pa vpliva tudi na naše zdravje.

ZRAK

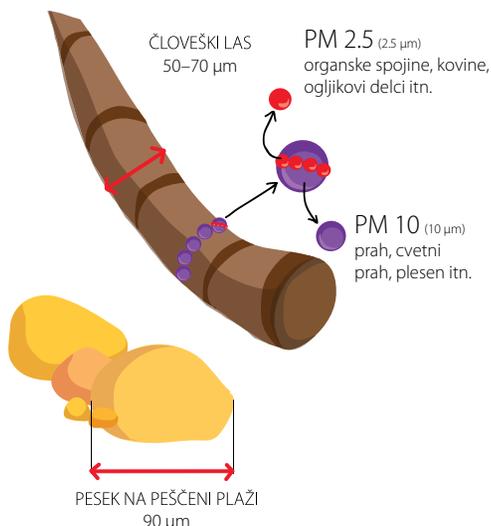
Kakovost zraka ima velik vpliv na naše zdravje, saj ga na dan vdihnemo kar med 10.000 in 20.000 litri. Zaradi onesnaženega zraka vsako leto po ocenah

prezgodaj umre 7 milijonov ljudi na svetu, od tega kar 1700 Slovencev. Slovenija zaradi razgibanega reliefa, slabše prevetrenosti in pojavov temperaturnega obrata v zimskih mesecih sodi med države s čezmerno onesnaženostjo zraka, okoli 45 % ljudi pa živi na območjih s prekomerno onesnaženim zrakom.

Onesnažen zrak vpliva na **razvoj bolezni dihal** (npr. pljučni rak, astma, kronična obstruktivna pljučna bolezen (KOPB)), na razvoj srčno-žilnih obolenj (kap in kronična ishemična bolezen srca), bolezni živčevja (npr. demenca) in presnovne bolezni (npr. sladkorna bolezen tipa 2), vpliva pa lahko tudi na negativne izide nosečnosti.

ČRNI OGLJIK

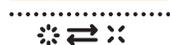
Kakovost zraka merimo z beleženjem vrednosti žvepovega dioksida (SO₂), trdnih delcev (PM10 in PM2.5), ozona (O₃) in dušikovega dioksida (NO₂). Pred nekaj leti so slovenski strokovnjaki z Inštituta Jožef Štefan razvili način merjenja črnega ogljika, ki spada med delce PM10, s čimer so pridobili ogromno količino podatkov črnega ogljika celega sveta. To je izraz za črne saje, ki so produkt nepopolnega izgorevanja goriv, ki vsebujejo ogljik. Ker je bolj povezan z viri onesnaženja kot CO₂, je boljši pokazatelj vpliva one-

Trdni delec – PM (ang. particulate matter) je izraz za prah, ki je v zraku prisoten v določenem časovnem obdobju. Gre za v zraku razpršeno vodno kapljico (aerosol), v kateri se nahaja trdni delec, večinoma ogljik. Na ogljik se lahko vežejo ostale primesi, npr. kovine, organska topila, ozon. Prisoten je v zraku v določenem obdobju (povzeto po: bit.do/epa-gov).

snaženega zraka na zdravje kot nasploh delci PM10. Hkrati pa črni ogljik močno absorbira svetlobo, kar vpliva na segrevanje atmosfere ter na tla sočasno meče senco.

V Sloveniji so najbolj pomemben vir onesnaženja zraka individualna kurišča in promet.

LESNI DIM

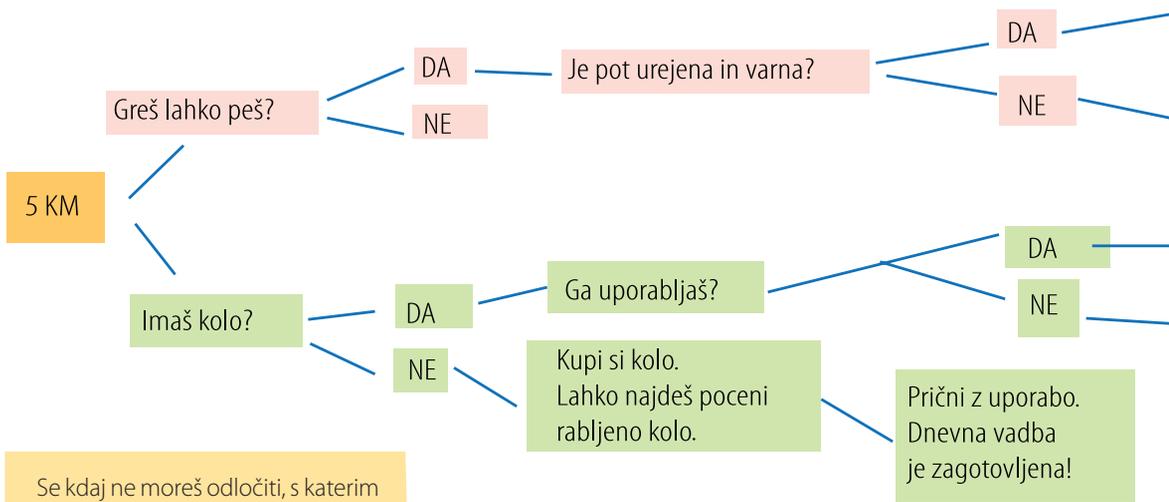
Tudi lesni dim, ki nastaja z izgorevanjem lesa, vsebuje trdne delce in povzroča vnetje dihalnih poti in druge bolezni. Raziskave ARSO so pokazale, da kurjenje lesa povzroča tudi emisije kancerogenih snovi. Zato je zelo pomembno tudi, **kako les kurimo**. Pri ogrevanju doma s kurilnimi pečmi je pomembno, da se uporablja suha polena, ki se jih pravilno zakuri, ustrezno dovaja zrak ter da se kurilne naprave redno vzdržuje. Ker taborniki na taborjenjih in pohodih kurimo ogenj, je prav, da ga kurimo le toliko, kot ga potrebujemo ter da uporabljamo suha, starejša drva, nanj ne mečemo odpadkov in ne kurimo kresa, temveč z lesom in ognjem ravnamo preudarno.

Kurjenje fosilnih negativno vpliva na globalne temperature našega planeta, o čemer smo govorili v prejšnji številki, na onesnaženost zraka, onesnažuje tudi podtalnico – vir pitne vode. V ZDA so ugotovili, da kar dobrih 91 % premogovnih toplarn, ki opravljajo meritve na okoliški podtalnici, le-to onesnažuje z vsaj enim, v povprečju pa s kar štirimi različnimi onesnaževali.

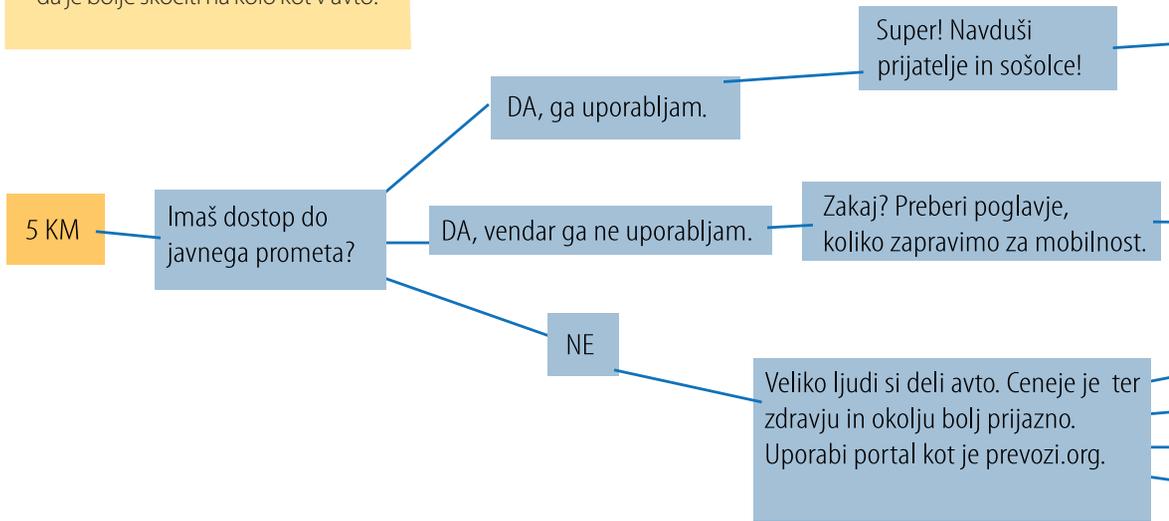
PROMET

Pomemben onesnaževalec zraka je tudi promet, ki prispeva k povišanim koncentracijam prizemnega ozona, trdnih delcev PM2.5 in PM10 ter dušikovih oksidov (NO_x). Kot pravi Dr. Andreja Kukec z Medicinske fakultete Univerze v Ljubljani, dizelska vozila prispevajo k večji obremenjenosti zunanega zraka kot vozila na bencin, saj dizelski izpuhi vsebujejo delce, ki so manjši od 1 μm in lahko prodrejo globoko v pljuča. Epidemiološke raziskave potrjujejo povezanost med dolgotrajno izpostavljenostjo dizelskim izpuhom ter pljučnim rakom.

TRAJNOSTNA MOBILNOST

Se kdaj ne moreš odločiti, s katerim prevoznim sredstvom boš prišel na cilj? Preglej si ta "labirint" in morda se boš ob naslednji priložnosti opomnil, da je bolje skočiti na kolo kot v avto!

PODNEBJE

O pomenu vode, vodnem krogu in ekosistemih, ki so zelo povezani z vodo, smo v preteklih številkah Tabora že pisali. Voda predstavlja kar od 60 do 70 % telesne teže, zato je pomembno, kakšno vodo pijemo oz. uživamo s hrano. Tu lahko izpostavimo tudi problem plastike in mikroplastike. Tema o vprašanju kakovosti vode je pomembna, a je zelo pomembna tudi sama količina pitne vode, ki jo zaužijemo. Ta je odvisna od temperaturnih razmer, v katerih se nahajamo – zaradi sprememb v telesni aktivnosti ali pa zaradi spremembe temperature v okolju naše telo potrebuje manj ali več vode.

V povprečju spijemo dva litra vode na dan.

VROČINA

Za ljudi je najbolj optimalno, da opravljamo aktivnosti v okolju, kjer je od 20 do 22 °C. Pri 24 °C se naša delovna zmogljivost začne hitro zmanjševati, nad 26 °C

Pojdi peš in opazuj dogajanje okrog sebe.
Poslušaj okolico. Aktiviraj se!

Odgovorne pozovi,
da uredijo varno pot.

Odlično! Voziš varno?

Zakaj ne?

DA

Hmm, ne ...

Strma pot.

Bojim se, da mi ukradejo kolo.

Se preveč potim.

Ne vem?

Super, le tako naprej!

Kolesari 0,0,
brez slušalk in telefona,
ponovi pravila, ki veljajo na cesti.

Gratis fitness!

Z dobro ključavnico poskrbi, da ti ga ne bodo.
Prikleni ga ob drog!

Tudi počasi se daleč pride.

Zdaj veš, pojdi s kolesom!

Ali med vožnjo
uporabljaš slušalke?

DA

NE

Poskusi drugače, bodi družaben/a, spoznaj nove ljudi.

Dobro! Čas potovanja lahko kvalitetno porabiš.

Preglej vozne rede in vsaj
poskusi!

Vozi varno, bodi voznik/voznica 0,0!

Upoštevaj CPP, hiti počasi.

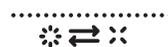
Med vožnjo ne uporabljalj telefona!!!

Misli na okolje. Agresivna vožnja povzroča izpuste v okolje.

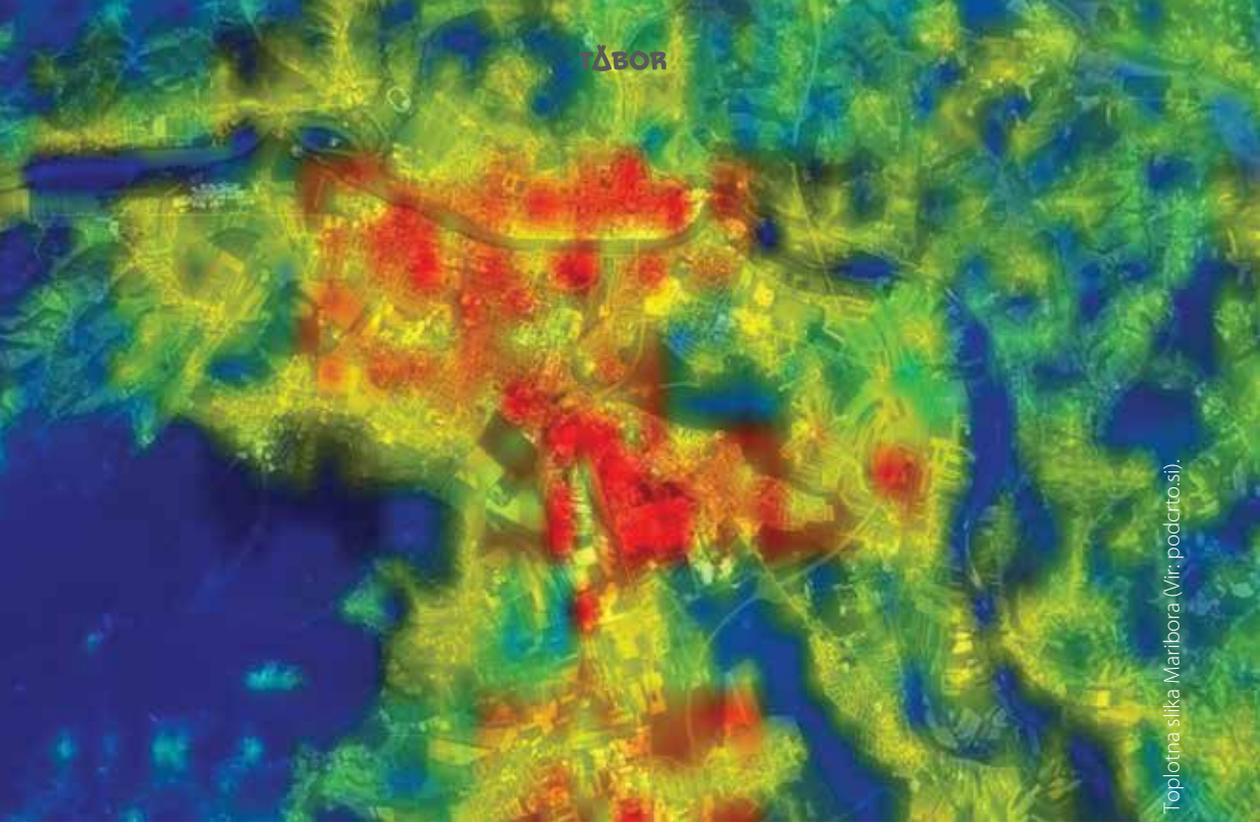
pa se poslabša koncentracija ter zmanjša fizična moč, zaradi česar smo hitreje utrujeni, hitreje se zmotimo in postanemo izčrpani. Pri visokih temperaturah se telo začne hitro segrevati, kar lahko privede do dviga telesne temperature na celo 40 do 42 °C, kar povzroči toplotno preobremenitev, ki je lahko smrtna. Vročina najbolj vpliva na starejše ljudi ter srčne in kronične bolnike, ki se tudi med počivanjem težko ohladijo. Zato je med vročinskimi valovi, daljšimi obdobji brez vmesnih ohladitev, zelo pomembno, kje, kdaj in kako izvajamo svoje dejavnosti. Izraz vročinski val se razlikuje glede na območje, pri nas načeloma velja,

da smo v obdobju vročinskega vala, če so najvišje dnevne temperature vsaj 30 °C vsaj pet dni.

Samo v 16 evropskih državah
je med vročinskimi valovi v
Evropi leta 2005 umrlo več
kot 70.000 ljudi.

Povzeto po: Gorenc, Tomaž in sod. (ur.). "Labirint mobilnosti: Na pot v zeleni prestavi: mladinski priročnik o okolju, prometu in zdravju. Ljubljana: MOP, ARSO, 2017.

Toplotna slika Maribora (Vir: podcitr.si).

Vročinski stres lahko vodi do vročinskih krčev, utrujenosti, kožnih izpuščajev, omedlevice, vročinske izčrpanosti in sončne kapi, lahko pa vpliva na že obstoječa bolezenska stanja, npr. kronične bolezni.

Vročinski stres vpliva tudi na pogin živali, večja je možnost požarov, ki so v zadnjem času pogost pojav. V času brez padavin, ko je temperatura višja, se namreč izsuši tudi zemlja, osušijo se tudi rastline. Ko spet zapade dež, ni nujno, da se voda vsrka v zemljo, temveč lahko v primeru nalivov in drugih podobnih vremenskih pojavov odteče po površini, zaradi česar so rastline "še vedno žejne". Tudi v mestih ni nič bolje – sicer je v mestih dandanes vedno več rastlin, a še vseeno dreves ni dovolj, da bi meščanom dajale dovolj sence ter poskrbele za normalen vodni krog. Problemi se dogajajo tudi zaradi napačnega načrtovanja in zasaditve dreves, saj velikokrat nimajo na razpolago dovolj zemlje, da bi razvile zdrav koreninski sistem.

MESTNI TOPLOTNI OTOK

Temperatura je višja v mestih kot na podeželju ali v predmestju tudi za 5 °C. Sploh tam, kjer je gostota pozidanosti velika. K višanju okoliške temperature največ prispevajo stavbe, ki niso najboljše toplotno izolirane in betonska parkirišča. K ohlavitvi mesta pripomorejo parki (gozdovi), reke in jezera. Če

pogledamo toplotno sliko Maribora, vidimo, da so najvišje temperature na območju industrijskih con in v nakupovalnih središčih. Govorimo o mestnem toplotnem otoku.

OKOLJE IN ZDRAVJE STA POVEZANA

To, kako bomo živeli, je v določeni meri odvisno tudi od nas samih. Zato je pomembno, če si seveda želimo živeti zdravo in to privoščimo tudi drugim, da skrbimo za svoje zdravje, hkrati pa tudi za zdravo okolje.

Kot taborniki stremimo k temu, da večino časa preživljamo v naravi, če pa smo v mestu, radi skočimo vsaj v okoliške parke, gozdove, reke ali jezera. Bodimo pozorni, kakšno okolje puščamo za sabo ter poskrbimo, da bo okolica še čistejša, kot je bila pred našim prihodom. Bodimo zgled in ohranjajmo naravo zdravo – tudi za naše zdravje!

Za več informacij skoči na bit.do/okolje-zdravje ali na FB stran Partnerstvo za okolje in zdravje (POZ). POZ si prizadeva za seznanjanje in ozaveščanje splošne javnosti, še posebej mladih, o temah na področju okolja in zdravja.

VODNIKI

ČASOVNO NAČRTOVANJE

Kot vodniki smo odgovorni ne le zase, temveč tudi za naše člane. Zato moramo biti toliko bolj pozorni, da se mi ali drugi ne pregrejemo. Aktivnosti, ki terjajo večji telesni napor, kot so pohod ali večje aktivne igre, naj se dogajajo v senci ali še bolje v jutranjih ali večernih urah, ko je hladneje. Ne pozabimo na hidracijo, ter da je pitna voda ves čas na voljo.

ZELENA STREHA

Na strehi taborniške hišice zasadite rastline, s katerimi boste ustvarili zeleno streho! Tako boste pripomogli k čistejšemu zraku, rastline na strehi pa bodo ustvarile bolj ugodno mikroklimo – stavba in zrak okoli nje bosta v poletnih mesecih nekoliko hladnejša. Primer dobre prakse je zelena streha na Gimnaziji Jožeta Plečnika v Ljubljani.

IZZIV - TRAJNOSTNA MOBILNOST

S kolesarjenjem ali pešačenjem poskrbimo za svojo rekreacijo, hkrati pa ne prispevamo k onesnaževanju zraka in višanju globalne temperature. S člani se lahko skupaj sprehodite po zgoraj narisanim labirintu. Največ boste dosegli z dobrim zgledom, seveda lahko kolesarjenje ali ostale oblike aktivnega prevoza (skiro, rolerji, rolka ...) vključite tudi na vašo redna srečanja. S člani si lahko zadate izziv, kdo do konca šolskega leta največkrat pride na vašo srečanja peš, s kolesom, skirojem ...

LITERATURA

Kučič, Lenart J. "Vročinski valovi: globalno segrevanje ogroža več 100 tisoč Slovencev." *MMC*, december 2018. bit.do/vrocinski-valovi

Milman, Oliver. "Most US coal plants are contaminating groundwater with toxins, analysis finds." *The Guardian*, marec 2019. bit.do/guardian-coal-plants

Močnik, Griša. "Črni ogljik merimo najbolje na svetu." *Delo*, maj 2013. bit.do/meritve-ogljika

Z VLAKOM NA TABOR

Namesto najema avtobusa ali prevoza s starši, se, če je to le mogoče, odločite za planetu bolj prijazen prevoz do tabora – pojdite na vlak! Ker vas vlak verjetno ne pripelje na točno lokacijo tabora, lahko v sam program taborjenja vključite pohod od železniške postaje do tabora, za morebiten prevoz odvečne prtljage pa se dogovorite s tabornim ekonomom ali vodjo predhodnice!

KOLESARSKI POHODNI TABOR

Zakaj se ne bi namesto na pohodni tabor ali večdnevni potep odpravili s kolesi? Tako boste v krajšem času premagali večje razdalje in imeli čas za ostale taborniške dogodivščine. Vendar bodite pozorni, da imate primerno opremo.

KATERE VEŠČINE NAJ IZBEREM?

Veščine, s katerimi aktivno krepimo svoje zdravje, tiste, kjer krepimo svoje telo, in veščine, ki spodbujajo spoznavanje okolja, predvsem naravoslovne veščine.

ZDRAV KOT VIDRA

V sklopu projekta Za zdravje mladih je izšel priročnik Zdrav kot vidra, v katerem najdete programska orodja za izvajanje promocije zdravega življenjskega sloga med mladimi. Najdete ga tudi na Stenčasu!

ZA ZDRAVJE MLADIH

Projekt Za zdravje mladih, del katerega smo tudi taborniki, se ukvarja tudi z duševnim zdravjem. Skoči na stran bit.do/zdravjemladih in preveri, katerih aktivnosti se še lahko udeležiš!

"Slovenija: onesnažen zrak krivec za 1700 prezgodnjih smrti letno." *24ur.com*, februar 2019. bit.do/onesnazen-zrak

Vošnjak, Anita. "Kreativna kampanja o okolju in zdravju Vplivnez.si!" *Dnevnik*, december 2018. bit.do/kampanja

Gorenc, T. (IMZTR) in Šavc, K. (Focus). "Partnerstvo za okolje in zdravje." *Usposabljanje za mlade in mladinske delavce*, 26. 3. 2019.

Strah, pogum in taborniki

Besedilo: Tina Mervic, ilustracije: Darja Petrič

Taborniki počnemo mnoge posebne, raznolike in številnim netabornikom nepoznane reči. Taborimo v naravi med različnimi živalmi, na taborjenju živimo (skoraj) brez elektrike, hodimo na nočne orientacije, bivakiramo in s svojim vodom preživimo noč globoko v gozdu ... Takrat uživamo. Kaj pa, ko nas na teh aktivnostih obišče strah?

KAJ SPLOH JE STRAH?

Strah je čustvo, ki ga poznamo vsi. Tudi taborniki, čeprav smo pogumni. Tilna v taborniškem vodu je npr. strah pajkov, Jakoba je strah, da bodo drugi izvedeli, da je zaljubljen v punco iz sosednjega voda, Mio je strah teme (predvsem v gozdu), Pijinega mlajšega bratca je strah iti na taborjenje, vodnico Anjo je strah, da bi se komu iz njenega voda na bivaku kaj pripetilo, mami in atija pa skrbi, ker gre Miha prvič za dalj časa od doma. Kot vidite, nas je lahko strah marsičesa, poleg tega se strahovi razlikujejo glede na trajanje in jakost. Včasih občutimo zelo majhen strah, npr. pospešeno bitje srca za kratek hip, lahko pa nas je česa tako zelo zelo strah, da začnemo kričati ali povsem otrpnemo.

Čeprav je strah neprijetno čustvo, je vseeno zelo pomembno, saj je pomemben za preživetje. Nastopi takrat, ko smo ogroženi, pa ne samo takrat, ko nas kdo želi napasti, ampak tudi takrat, ko so ogrožene naše vrednote oz. tisto, kar nam veliko pomeni. Pove nam, kdaj zbežati iz nevarne situacije ali kdaj se moramo začeti boriti oz. zaščititi. Strah se pojavi v hipu, predvsem takrat, ko se zgodi nekaj presenetljivega, nepričakovanega in neznanega. Strah nas je, dokler ne dobimo dovolj informacij o tem, kar se je zgodilo: "Aaa, saj je samo srna skočila izza grma."

STRAHOVI, KI SE SKRIVAJO V GOZDU

Taborniki se veliko gibljemo v naravi, predvsem po ali okoli gozdov. Čeprav imamo gozdove zelo radi, se jih hkrati marsikdo tudi boji. Približno 40 % vprašanih je v ameriški raziskavi odgovorilo, da bi jih bilo strah, če bi morali **sami preživeti noč v gozdu**. Razlog za tovrsten strah deloma tiči tudi v pravljicah, pripovedkah in filmih. Vsi poznamo zgodbo o Janku in Metki, ki ju mama napodi v gozd, kjer srečata zlobno čarovnico. Poznamo tudi Rdečo kapico, ki ji po gozdu sledi lačni volk in načrtuje, kako jo bo pojedel. Tudi veliko grozljivk se dogaja v gozdu. Poleg tega je v gozdu tudi veliko glasov in zvokov, ki jih prebivalci mest ne poznamo več in so nam neznani. Strah pa je močnejši takrat, ko nečesa ne poznamo in ko se soočimo s stvarmi, ki so nam tuje. Tema, neznani zvoki in poznavanje groznih zgodbic (ki jih kdaj z velikim veseljem pripovedujemo ob ognju) privedejo do tega, da pustimo domišljiji prosto pot. Domišljija pa razvije celo vrsto scenarijev, koga vse lahko v gozdu srečamo in kaj bi nam ta nekdo ali nekaj lahko storilo. Saj veste, kaj vse si predstavljamo, da nas bo po gozdovih lovilo na GOTIK-u?

Preden vstopimo v gozd, se moramo o gozdu **poučiti**. Naučimo se nekaj splošnih informacij o tem, kaj v gozdu raste in kdo v gozdu živi. Pozanimamo se, če je na naši poti kakšna zgradba, kakšna luknja, kakšna pot. Preverimo tudi, če je ta del gozda del lovišča ali ob kakšni pohodni poti, kjer bi lahko srečavali ljudi. Več informacij kot bomo imeli o gozdu, manj stvari nas lahko preseneti in posledično prestraši. Gozd najprej spoznavamo čez dan, da ga lahko kasneje obiščemo tudi ponoči. Taborniki se načeloma **zadržujemo v skupinah** in tako vstopimo tudi v gozd. Držimo se skupaj, preverjamo, da smo vsi skupaj, in drug drugega ne strašimo. Pomembno je tudi, da smo **primerno opremljeni**, da imamo svetilke (s polnimi baterijami) ali druga svetila. Strah pred gozdom premagamo tudi tako, da globoko dihamo in se poskušamo **umiriti**. Hkrati si lahko zamišljamo nekaj lepega, pozitivnega, česar nas

VODNIKI

Smiselno je, da kot vodniki mlajših otrok (murnov ter medvedkov in čebelic) že pred taborjenjem izvedemo krajšo akcijo in poskušamo prespati v šotoru nekje blizu doma in blizu elektrike.

Poleg konkretnih priprav je pomembno, da se o strahovih tudi pogovarjamo in da se z vodom dogovorimo, kako se v tovrstni situaciji odzvati. Pokažemo jim, kje je naš šotor, da nas lahko poiščejo. Svetujemo jim, naj svetilko odlagajo vedno na isto mesto in naj zvečer preverijo, kje jo imajo.

Skupaj s člani voda naštejemo čim več predlogov, kaj bomo storili, če nas bo postalo strah teme. Pogovor o strahu pred temo samega strahu zagotovo ne bo povzročil, zato kar spregovorite o njej.

Pomembno je tudi, da kot vodniki namenoma ne vzbujamo strahov. Ni vam treba pripovedovati strašljivih zgodb in načrtovati dejavnosti, v katerih bi otroke npr. po gozdu namenoma strašili.

Povsem razumljivo pa je, da je tudi nas vodnike kdaj strah. Pomembno je, da se zavedamo svojih strahov. Če vemo, da je tudi nam neprijetno biti samim v gozdu, na vodov izlet povabimo še koga iz vodstva. Če česa ne znamo ali si ne upamo, vprašajmo starejše v vodstvu, zagotovo nam bodo pripravljene pomagati.

Domotožje premagajo tudi priprave na taborjenje, o katerih smo že govorili (npr. pripravljalni tabor, branje zgodbe o domotožju na vodovem sestanku).

Sestanki za starše pred taborjenjem so stalnica, pomembno pa je, da se s starši svojih otrok v svojem vodu tudi sami dogovorite o določenih pravilih in mejah.

Pogovorite se lahko o obiskih na taborjenju, klicanju otrok, mobilnih telefonih na taborjenju, o postopku, kaj storiti, ko otrok joče. Izmenjajte si ideje in mnenja.

Preko staršev lahko tudi spoznavate svoje člane. Naj vam starši zaupajo kakšen namig ali nasvet, kaj storiti v primeru domotožja, saj oni najbolj poznajo svoje otroke.

Zelo pomembno je, da otroci vedo, kje najti vodnika ali dežurnega vodnika, ko nastopi domotožje.

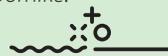
ni strah ali pa si racionaliziramo, da je večina strahov povezanih z gozdom le v naših glavah. Najverjetneje nas v gozdu ne čakajo razbojniki, lačni volk ali hišica s čarovnico.

Strah pred gozdom je v veliki meri povezan tudi s **strahom pred temo**. V temi se počutimo manj varni in manj samozavestni, saj v temi slabše vidimo, kasneje opazimo in težje razločimo okolico, posledično tudi kasneje prepoznamo, za kaj gre. Kot sem že omenila, nas je velikokrat strah neznanega ali nevidnega. Ker večinoma živimo v mestih in imamo dostop do elektrike, prave teme skoraj ne poznamo več. S temo se pri tabornikih srečamo na taborjenjih. Spimo v šotorih, kjer ni elektrike. Spimo na jasi ob gozdu, kjer ni elektrike. Če imamo srečo, so med taborjenjem jasne noči in polna luna, ki je naša svetloba za čas taborjenja ponoči. Spanje v šotoru v temi je krasna dogodivščina za marsikoga, komu pa morda vzbuja tudi strah.

STRAH PRED BIVAKIRANJEM

Pri tabornikih se lahko pojavi tudi **strah pred bivakiranjem**. Strah pred bivakiranjem vsebuje tako strah pred gozdom ali naravo na splošno in

strah pred temo. Pri obeh smo omenili, da se strah pojavi zaradi neznanega. Bivakiranje je za mnoge nova in svojevrstna izkušnja, ki jo težko izkusimo kje drugje. A prav zato je tako posebna. Kot piše v knjigi *Psihologija za tabornike*:

Bivanje v naravi nudi posamezniku priložnost za poudarjanje občutkov samozaupanja in zanašanja nase, poleg tega pa se tabornik nauči novih spretnosti.

Ob odhodu na bivač se je potrebno opomniti, da je bivač načrtovana aktivnost, da greste na bivač kot skupina in da je bivač kot končni izlet, v katerem preizkusite vsa znanja, ki ste se jih med letom naučili na vodovih sestankih. Naj bo želja po novih dogodivščinah večja kot strah pred neznanim.

KO NAS PREPLAVI DOMOTOŽJE

Z mislimi na taborjenje bi rada izpostavila še eno občutje, ki se tudi povezuje s strahom – **domotožje**. Kot vodniki ste se najbrž že srečali s situacijo jokajočega otroka po večernem zboru, ker ne more zaspati, saj pogreša očka in mamico. Domotožje se pojavi takrat, ko začnemo pogrešati tisto, kar nam nudi prijeten občutek, domačnost in občutek varnosti. Tekom tabornega dne se otrokom dogaja toliko stvari, da pozabijo, da jim kaj manjka. Zvečer, ko se umirijo, se spomnijo na občutek domače postelje in večerne rutine, ki jo imajo s svojimi starši. Večeri na taboru so za otroke zelo drugačni kot doma. Kot vodniki se tudi težje posvetimo vsakemu posebej, tako kot so tega vajeni doma, ko si večerno rutino delijo le še s kakšnim bratom ali sestro. Vodniki murnov in mlajših MČ-jev se ostalim vodnikom na večernem vrednotenju ne morejo pridružiti tako hitro, saj morajo v času taborjenja zagotoviti večerno rutino otrokom. Morda bo dovolj že ena prebrana pravljica, morda bo dovolj objem ali pozdrav starejšega brata ali sestre, ki je tudi na taborjenju. Morda do tega niti ne bo prišlo, če se bo že pred taborjenjem izvedlo uspešne priprave tako za otroke kot vodnike in starše. Sledi nekaj nasvetov, kaj vse lahko ublaži domotožje.

maj 2019

Otroka usmerimo, da se o taboru pogovarja z vodnikom, po potrebi pa se tudi starši skupaj z otrokom obrnite na vodnika in povejte, kaj otroka skrbi. Redno jim sporočajte, da je preživljanje časa stran od doma nepozabna izkušnja, ki se je bodo, ko bodo nazaj doma, z veseljem spominjali.

Ko starši pošljete otroke na taborjenje, se zavedajte tudi, da boste otroke morda pogrešali bolj, kot si mislite.

Če ni nujno, otroka ne kličite in ne hodite obiskovati, saj se s tem moti proces taborjenja. Če menite, da otrok še ni pripravljen, raje počakajte na naslednje leto ali zimovanje.

Zaupajte vodnikom, da bodo za mlade tabornike primerno poskrbeli, tudi če jih je strah.

Čutiti strah je povsem človeško – čutijo ga tako dekleta kot fantje, tako otroci kot vodniki. Strah postane manjši, če ga delimo in premagamo na glas. Če se počutite negotovi, vprašajte, guglajte, preberite, delite. Sestanki vodstva so lahko namenjeni tudi tovrstnim dilemam. Naj vas ne bo strah vprašati. Spomnimo se, da smo taborniki pogumni, da je gozd naš prijatelj, da ima noč svojo (pozitivno) moč in da so taborniška doživetja polna, strah pa "votel in ga zunaj nič ni".

LITERATURA

Taylor, Humphrey. "What we are afraid of." *The Harris Poll*, št. 49, 1999. bit.do/strah

SLOVENSKI TABORNIKI PO SVETU

Besedilo: Anja Slapničar

Več kot 50 milijonov tabornikov mrgoli po skoraj vseh državah sveta. Za to, da prav vsak od nas najde svojo taborniško iskrico, skrbi mnogo prostovoljcev in tudi nekaj zaposlenih. V naših rodovih, območjih in na nacionalni ravni deluje veliko ljudi, enako je tudi v svetu. Med njimi so tudi trije naši.

Foto: Pija Šarko

Veliko tabornikov iz Slovenije se nas udeležuje mednarodnih taborov in preostalih različnih taborniških dogodkov izven meja naše države. Letos se bo Svetovnega jamboreeja v ZDA udeležilo kar 10 % vseh možnih udeležencev iz ZTS. Večinoma smo "samo" udeleženci, vodje naših odprav ali prostovoljno osebje izključno na dogodku, a je lahko kdor koli, če le ima

željo, marsikaj več. Marko Sirše bo letos poletel v ožji organizacijski ekipi Svetovnega jamboreeja, Gašper Kristanec se ravnokar spoznava z delom v ožji organizacijski ekipi prihajajočega Evropskega jamboreeja na Poljskem, Tadej Pugelj pa je s taborniško rutico zaposlen v daljni Maleziji. Kako jim je to uspelo?

Foto: arhiv Marko Sirše

MARKO SIRŠE – ČLAN ORGANIZACIJSKE EKIPE SVETOVNEGA JAMBOREEJA V ZDA 2019

Moja prva velika mednarodna izkušnja je bil Svetovni jamboree na Švedskem leta 2011. Pred tem sem bil sicer že na Jamboreeju v Londonu leta 2007, a le kot obiskovalec za en dan. Štirideset tisoč tabornikov na enem taboru na Švedskem me je tako prevzelo, da od takrat naprej nisem izpustil nobenega jamboreeja. Tudi na Japonskem sem bil tako kot na Švedskem vodnik, prvič pa sem se kot del mednarodnega osebja udeležil Nacionalnega jamboreeja ameriških skavtov leta 2017 v Zahodni Virginiji. Udeležba na tem Jamboreeju je bila moja dolgoletna želja, saj sem hotel spoznati ameriški način dela pri tabornikih. Dodeljen sem bil v "Adventure team". Ekipo, ki je

skrbela za pustolovski program. Skrbeli smo, da vse atrakcije potekajo nemoteno ter pomagali, kjer je bilo potrebno, npr. ko je bila gneča ali ko ni bilo dovolj opreme. Dva dneva preden so prišli udeleženci smo pripravili tudi generalko za vse izvajalce programa in smo bili njihovi poskusni zajčki.

Na tem Jamboreeju sem spoznal veliko ljudi, med drugim finskega tabornika, ki je v ožji organizacijski ekipi za letošnji Svetovni jamboree. On je predlagal, da me povabijo v organizacijo letošnjega svetovnega srečanja in tako sem že od januarja 2018 del te ekipe. Sem v logistični ekipi, zadolženi za informacijsko tehnologijo, ki bo podpirala jamboree program. Ta trenutek moje delo izgleda tako, da se preko računalnika z ekipo šestih ljudi vidimo vsaka dva tedna in razvijamo mobilno aplikacijo, ki pa jo programirajo profesionalni programerji. To aplikacijo bomo imeli vsi – udeleženci, vodniki in osebje, na njej pa bodo vse

informacije: kaj se kje dogaja, kje kaj najti, pomembna obvestila in tako naprej. Na samem dogodku bomo skrbeli za pravilno izvajanje aplikacije, en dan pa bo vsak izmed nas dežuren na telefonu v glavnem štabu Jamboreeja v centru Pigot.

Vedno so me zanimali veliki dogodki in njihova organizacija, v taborniških vrstah pa še toliko bolj. Jamboree je res eno noro doživetje, ki se ti ne zgodi kar tako. Letos se najbolj veselim prvega uradnega dne Jamboreeja v ZDA, ko bo prišlo 45.000 tabornikov vsega sveta in se bo vse začelo dogajati. Takrat je najboljše vzdušje, res en zanimiv občutek, evforija.

Kaj bom po tem Jamboreeju, še ne vem. Bom videl, kako bo, koliko bo zanimivo in koliko bo izzivov. Ne zdi se mi še, da lahko veliko doprinesem, nimam še veliko pristojnosti in veliko se še lahko naučim, tako da se mogoče vidim tudi vnaprej na takšnih dogodkih.

Foto: Kamil Jasinski (ZHP)

GAŠPER KRISTANEC – ČLAN ORGANIZACIJSKE EKIPE EVROPSKEGA JAMBOREEJA NA POLJSKEM 2020

Novembra lani je vodstvo Evropskega jamboreeja objavilo razpis za nekaj delovnih mest v ekipi načrtovalcev Eurojama. Moje zanimanje je vzbudilo predvsem mesto urednika spletne strani. Na razpis sem se prijavil, čeprav nisem pričakoval, da bom izbran. Ko sem že malo pozabil na vse skupaj, me tri mesece kasneje preseneti sporočilo. Sprejet sem v ekipo! Izbran sem bil za člana IT ekipe, kar pomeni, da do in med Jamboreejem skrbim za pripravo in urejanje spletne strani dogodka. Skupaj z glavnim urednikom, Nielsom Dimmersom z Nizozemske, morava odpreti prijave za IST, skrbeti za delovanje in ažurnost spletne strani do Jamboreeja, pripraviti

stran z novicami, ki se bo uporabljala med samim dogodkom in seveda skrbeti, da vse okoli spletnih strani poteka gladko.

IT ekipa in uredništvo spletne strani spadata pod oddelek za komunikacije, v katerem so še ekipa fotografov, snemalcev, ekipa za družbena omrežja ... Oddelek za komunikacije pa spada pod operativno območje komunikacij, v katerem so še oddelek za medije, za trženje in povezave z mestom Gdansk. Marca smo imeli prvo srečanje v Varšavi, kjer smo se spoznali, pripravili strategijo dela po oddelkih in sestavili časovnico za naslednje leto in pol. Do prihodnjega poletja nas čakajo še tri srečanja – dve v Gdanku in eno v Varšavi.

To bo moja prva izkušnja biti član vodstva mednarodnega dogodka, kar mi izredno veliko pomeni. Bil sem že udeleženec na Roverwayu na Nizozemskem, kar je bila res čudovita izkušnja. Menim, da bo sodelovanje na tako velikem dogodku tudi dobra referenca za prihodnost. Koliko ljudi pa lahko reče, da so soustvarjali enega največjih izobraževalnih dogodkov v Evropi? Priprave že potekajo s polno paro, da bo do poletja 2020 vse pripravljeno. Organizatorji imamo podporo s strani državnih organov Poljske, mesta Gdansk, WOSM-a, WAGGS-a in številnih drugih organizacij. Imamo odlično ekipo, s katero verjamem, da nam bo uspelo Jamboree izpeljati brez težav od začetka do konca. Se vidimo na Poljskem!

TADEJ PUGELJ – ZAPOSLEN V PISARNI SVETOVNE SKAVTSKE ORGANIZACIJE V MALEZIJI

Ko me kdo vpraša, kako izgleda moj delovni dan z rutko okoli vratu, v šali odgovorim, da vsak dan prepotujem cel svet. Ne dobesedno, pač pa v komunikacijskem smislu. Zjutraj skušam ujeti kolege in prostovoljce v Interameriški regiji, čez dan se dogovarjam s kolegi iz Azijsko-Pacifiške regije, popoldan pa se zvrstijo Arabska, Evrazijska, Afriška in Evropska. Glede na časovne cone je zvečer čas, ko se skupaj dogovarjamo o ciljih, projektih in raznih akcijah.

V globalnem centru Svetovne skavtske organizacije (WOSM) v Kuala Lumpurju v Maleziji sem kot direktor zadolžen za delo z odraslimi v skavtskem gibanju in razvoj prostovoljcev. Moje delo vključuje tako zaposlene v globalnem centru kot tudi koordinacijo z regionalnimi kolegi. Poleg tega podpiram prostovoljce, organizirane v delovne skupine. V teh skupinah razvijamo različna orodja za podporo nacionalnim skavtskim organizacijam (kot je npr. ZTS) na področju odraslih v Skavtstvu (VIDOP) in pa varnosti pred zlorabami (Varen sem). Obe področji pomembno prispevata k podpori prostovoljcem pri njihovem navduševanju, kakovostnem delu za potrebe organizacije, priznavanju dosežkov in osebnostnem napredovanju. Na ta način skladno z vizijo skavtskega gibanja 2023 – doseči 100 milijonov mladih – povečujemo tudi število odraslih prostovoljcev. To je sedaj nekako pri petih milijonih, ciljamo pa seveda na podvojitve.

Poleg sodelovanja z nacionalnimi skavtskimi organizacijami zagotavljamo podporo pri organizaciji globalnih dogodkov, kot je npr. Svetovna skavtska konferenca (ta bo naslednje leto v Egiptu), Svetovni skavtski jamboree (letos v ZDA), MOOT (2021 na Irskem), izobraževalni forum (konec letošnjega leta v Braziliji). Podpiramo tudi regionalne konference. Tako sem lani sodeloval v Harareju, Manili in Panami. Ja, ko sešteješ vse ure letenja na različne konce sveta, se tudi teh v letu nabere kar precej. Ena od pomembnih nalog na področju izobraževanja je tudi obeležitev 100. obletnice prvega Wood Badge izobraževanja (v Gilwellu v Veliki Britaniji). Ta trening, ki je bil prvi na svetu, je povzročil razvoj sistematičnega izobraževanja voditeljev v skavtstvu in postal globalno prepoznan tudi izven skavtskega gibanja.

Foto: arhiv Tadej Pugelj

Kaj te je spodbudilo k delovanju v taborništvu v tujini?

Ideja se mi je od nekdaj zdela zanimiva. Nikoli pa si nisem predstavljal, da bi delal v globalnem centru in to v Aziji. Ko se je ponudila priložnost, sem se enostavno prijavil. Za uspeh je bilo pomembno dobro poznavanje delovnega področja, moje mednarodne izkušnje, mreža prostovoljcev in zaposlenih, s katerimi sem sodeloval v preteklosti. Moja strast in predanost taborništvu ter vizija razvoja delovnega področja je bila "pika na i" pri odločitvi.

Imaš kak predlog, kako lahko ostali taborniki in tabornice postanejo prostovoljci ali celo člani osebja regionalnega ali globalnega podpornega centra?

Moj nasvet bi bil, da si čim bolj aktiven tabornik oziroma tabornica, da se po možnosti udeležuješ mednarodnih dogodkov, spremljaš globalno skavtsko dogajanje in pokažeš zanimanje za določeno področje dela npr.: program za mlade, vključevanje različnih skupin mladih, delo z odraslimi, razvoj duhovnosti, komunikacije in družbeni mediji, partnerstva in drugo (več o področjih lahko izveš na spletni strani bit.do/services-scout-org).

Po vsaki svetovni ali regionalni konferenci novo vodstvo povabi prostovoljce k sodelovanju v različnih delovnih skupinah za posamezna področja. In če imaš znanje, izoblikovan lasten pogled, prodorne ideje ter učinkovite rešitve, komunikacijske spretnosti in solidno znanje angleščine, boš hitro zraven. Letos bo Evropska skavtska konferenca v Splitu in z malo truda lahko postaneš prostovoljec in prepoznan vplivnež. Enako bo tudi naslednje leto po Svetovni skavtski konferenci v Egiptu, ko bo WOSM objavil odprt poziv za sodelovanje. Priložnosti je veliko, potreben je pogum, zmožnost navduševanja in predstavljanja dobrih zamisli.

GREM MEDNARODNO

Če tudi tebe mika taborništvo v mednarodnem merilu, samo na široko odpri oči. Priložnosti je mnogo in povsod bodo motiviranih glav in pridnih rok zelo veseli. Bližajo se velika srečanja. Na Evropski in Svetovni skavtski konferenci potrebujejo veliko pomočnikov. Ob vsakem novem triletju, ki ga zaznamujejo kon-

ference, pa na regijskem in svetovnem nivoju iščejo posameznike, ki bi redno sodelovali v mednarodnem taborniškem svetu.

Razpise za prostovoljce na regijski in svetovni ravni najdeš na bit.do/eSatV in bit.do/eSat3, za delo v svetovni skavtski pisarni pa bit.do/eSaub.

Svetovni skavtski MOOT je namenjen mladim, starim od 18 do 25 let. Leta 2021 bo potekal na Irskem – udeleženci bodo raziskovali otok in taborili blizu Dublina. Organizator išče dodatne člane v svoji ekipi, naša organizacija ZTS pa vodjo odprave. Več na bit.do/moot-irl in na stencas.si.

Mednarodni skavtski center v Kanderstegu v Švici deluje že od leta 1923 in uresničuje sanje Lorda Baden-Powlla o vedno odprtem mini jamboreeju. Če želiš nekje dlje časa delati kot prostovoljec, poišči več informacij na bit.do/kisc.

16. evropska skavtska konferenca bo potekala letos avgusta v Splitu. Na tej konferenci bodo predstavniki evropskih skavtskih organizacij razpravljali o strateških in vsebinskih smernicah delovanja. Organizatorji bodo iskali prostovoljce, zato spremljaj stencas.si za več informacij.

Svetovna skavtska konferenca, na kateri se srečujejo predstavniki vseh svetovnih skavtskih organizacij, bo leta 2020 potekala v Egiptu. Tudi o tem dogodku bomo v prihodnjih mesecih napisali še kaj več.

Če si želiš bolj postopoma spoznavati mednarodni taborniški svet, dobro spremljaj Stencas in Informator, kjer boš lahko našel veliko krajših mednarodnih dogodkov, ki se jih lahko udeležiš tudi kot delegat Zveze tabornikov Slovenije!

Bodimo specialisti!

Foto: Tim Godec

Besedilo: Urban Žnidaršič

Na planiranju taborjenja se vodniki odločimo, da želimo članom pripraviti nepozabno bivanje – na pohodu bodo imeli orientacijo, na kateri bodo opravljali različne naloge, zvečer si bodo sami pripravili ognjišče, ogenj zakurili s kresilom in si po vodih pripravili večerjo. Naslednji dan bi del poti preveslali v kanujih. Program se zdi odličen, izvedba ne preveč zahtevna.

Ko pa se vanj poglobimo, hitro opazimo luknje: Kje bomo dobili karto za orientacijo, kako bomo postavili primerno težko traso našim članom? Kako naredimo varno ognjišče? Zna kdo od vodnikov ogenj zakuriti s kresilom? Imamo dovolj znanja o veslanju? Če se komu kaj zgodi, kdo od nas dovolj obvlada prvo pomoč, da bo lahko pomagal, preden član pride v zdravstveno oskrbo? Do sedaj ste verjetno že ugotovili, kje se nam je zataknilo – med nami ni niti enega taborniškega specialista.

PROGRAM

Navedeni primer lepo prikaže, da programa, ki je vezan na "taborniška" znanja, ne more pripraviti kar kdor koli. Vodniki na vodniških tečajih izvejo veliko o metodah dela z mladimi, o načrtovanju in organizaciji, vendar tam ne nadgrajujejo svojih tehničnih spretnosti. Marsikomu ostane od njih le tisto, kar si je zapomnil od lastnega vodnika. Slednji svojemu članu, zdaj vodniku, skoraj zagotovo ni uspel predati vsega, kar je vedel, torej se znanje počasi izgublja.

Tu nastopijo **taborniški specialisti**. S svojimi znanji lahko v rodu nudijo podporo vodnikom – specialisti imajo znanje, vodniki pa metodo. Če to dvoje združimo, lahko našim članom pripravimo program, ki s svojo kakovostjo in dinamičnostjo presega tistega, ki smo ga izvajali do sedaj. Kar naenkrat nabor aktivnosti, ki jih lahko pripravimo, močno naraste. Masovna nesreča kot vaja prve pomoči na taboru? Izdelovanje naravnih bivakov, v katerih lahko dejansko prespimo in niso le kup zloženih vej? Možnosti so neomejene.

VODSTVO RODU

Ni treba, da specialisti delujejo le kot izvajalci programa za naše člane. Svoje znanje lahko prenašajo tudi direktno na vodnike. Delavnice vrisovanja, organizirane priprave na tekmovanja, program za PP in RR klube ter motivacijske vikende. S tem lahko tudi med člane vodstva vnesemo nekaj dinamike, ki je morda niso vajeni, pri tem pa jih naučimo nečesa, zaradi česar bodo pred svojimi člani lahko nastopili bolj samozavestno, tudi če specialista ne bo poleg.

Vsak specialist se v rod vrne tudi z znanjem o tem, kako ravnati z opremo, ki jo za njegovo področje potrebujemo. Specialisti bivanja v naravi (BVN) tako obvladajo delo z orodjem in pogosto postanejo rodovi gospodarji, orientacisti lahko poskrbijo, da imate na voljo prizme in perforatorje za postavljanje orientacij. Specialisti prve pomoči znajo pripraviti komplet prve pomoči, ki bo uporaben za rod in ga bodo kot bolničarji na taborjenjih in zimovanjih znali koristno uporabiti, če do tega pride. S tečaja o divjih vodah pridejo z več znanja o delu s plovili in tem, kako poskrbeti za varnost pri kopanju.

Primerov bi zagotovo lahko našli še več. Mentorji na tečajih so tam z razlogom – svoje področje poznajo do obisti in imajo odgovore ter nasvete za marsikatero potrebo v rodu.

Za pridobitev naziva specialist je potrebno opraviti tudi projekt. Če se pripravnik za specialista in vodstvo rodu uskladita v svojih željah, lahko s tečajev pridejo z odličnimi idejami, kako rodovo delovanje še nadgraditi. Pomembno pa je, da pripravnik projekt čuti in vzame za svojega. Če bo to nekaj, kar mu bo vsilil rod, se kaj hitro lahko zgodi, da pripravniku motivacija pade in projekta ne izvede nikdar. Kar je velika škoda!

"JAZ PA NE BI BIL VODNIK"

To je stavek, ki se ga ponekod sliši pogosto, spet drugod je redkost. Dejstvo pa je, da je v takšni ali drugačni meri prisoten v vseh rodovih. Jasno je, da se med seboj močno razlikujemo po kadrovskih in finančnih zmožnostih in da si nekateri rodovi želijo za vodnika uporabiti vsakogar, ki ga lahko dobijo. Vendar pri vseh ni tako in vodništvo ni edina možna pot za mlade, ki postanejo aktivni prostovoljci. Torej: kaj naj počnemo s PP-ji, ki ne želijo biti vodniki?

Specialistični tečaji so zagotovo ena izmed možnosti. Prostovoljec tam dobi novo znanje, izkušnje in prijatelje,

Foto: Andrej Rus

ki ga lahko obdržijo v taborništvu še dolga leta. In kdo si ne želi zagnanega in izobraženega prostovoljca, ki je pripravljen pomagati v rodu?

To sicer ne pride kar samo od sebe, tudi vodstvo mora prispevati svoj delež. Njegova naloga je, da prostovoljcu po tečaju ponudi možnost, podporo in prostor za izvajanje projekta. Še bolje je, če mu poleg tega najde tudi bolj konstantno vlogo, vezano na njegova znanja, o katerih je govora v prejšnjem poglavju.

Foto: Tim Goddec

AMPAK TEČAJI SO DRAGI ...

Financiranje specialističnih tečajev je pogosto težava, ki jo rodovi navajajo kot razlog, da tja nikogar ne pošljejo. Zavedati se moramo, da tečaji nimajo postavljenih cen z namenom, da bi na tečajninah zaslužili, še več – večina z njimi komaj pokrije stroške izvedbe. Druga pomembna stvar je primerjava cene taborniških tečajev s cenami, ki jih postavijo druge organizacije. Specialistični tečaj, ki traja en teden in ima vključeno prenočišče, prehrano in literaturo, je lahko cenejši kot marsikatera delavnica (niti ne tečaj!), ki ti nudi le nekaj ur izobraževanja na mnogo bolj omejenem področju. Cena, ki jo za znanje plačujemo v naši organizaciji, je v primerjavi s tržnimi vrednostmi primerljivih programov absurdno majhna.

To seveda ne pomeni, da bi morali plačevati kar vse povprek in vsakomur. Dogovori se lahko za delitev financiranja: nekaj plača rod, nekaj pa tečajnik. Tečajniku se vložen delež povrne po npr. uspešno izpeljanem projektu ali pa po nekaj letih aktivnega dela. S tem poskrbimo, da rodov vložek ne gre v nič, dobimo pa novega specialista, kar ni nikoli slabo.

Bliža se nam novo poletje in s tem tudi priložnost, da prihodnje šolsko leto rodovi začnemo obogatiti in močnejši, kot smo danes. Dajmo jo izkoristiti!

PROSTOVOLJCI

Specialistični tečaji bodo v tem letu potekali:

- Tečaj bivanja v naravi:
5.–12. avgust
- Wood Badge tečaj:
10.–17. avgusta
- Tečaj orientacije in topografije:
17.–25. avgust
- Tečaj taborništvo na divjih vodah:
1.–7. september

Razpisi za specialistične tečaje so objavljeni na taborniškem portalu stencas.si.

TEČAJI

TEČAJ BIVANJA V NARAVI ALI BVN

Življenje je veliko boljše, če mu dodamo svež zrak, večerni ogenj in dobro družbo! Na tečaju BVN se je najboljše hrano (tako malo zažgano), prižiga ognje brez vžigalic (ker je z njimi prelahko) in spi ravno toliko kot študenti med izpitnim obdobjem. Če pa dežuje, se v osmih dneh že naučiš, kako poskrbeti, da bivač ne pušča.

Eva Rajh

TEČAJ ORIENTACIJE IN TOPOGRAFIJE ALI TOPO

Daleč od piflarsko dolgočasnega - to je gotovo najbolj razgiban tečaj! Karte, tereni, barvice, merila, smer magnetne igle, vreme in prizme se menjujejo tako hitro, da je tedna konec, kot bi mignil. Za zmago na ROT-u in dobro pomoč v rodu bo potrebna še kakšna skica tudi v lastni režiji, gotovo pa se bodo prizme na tekmovanjih pojavile na bolj pravih mestih, reke ne bodo tekle po grebenih in karta ne bo kazala proti jugu. Ali poznaš topografski znak za svetlečo bojo?

Ivana Žigon

TEČAJ TABORNIŠTVO NA DIVJIH VODAH

Kakšen izziv ostane taborniku, ki je osvojil vse veščine in vozle, prebivakiral noči v dežju in snegu, pripeljal vod od MČ do GG, prehodil ROT, vodil tabor, se udeležil mednarodnih odprav, postavil jambor in spekel palačinke? Tečaj taborništva na divjih vodah nas popelje v svet pustolovščine na rekah, potokih in jezerih ter

odpre pot učenja veslanja v kajaku, kanuju, raftinga, še posebej pa varnosti in reševanja na divji vodi. Vse to v majhni skupini tabornikov v samoorganiziranem taboru na bregovih prelestne Soče.

Jernej Stritih

TEČAJ PRVE POMOČI

Si ti tisti vodnik, ki si po pohodih vedno ponosno prebada žulje? Ali pa morda kuhar, ki za opekline še vedno prisega na "domače žavbe"? Si ravno ti gospodar, ki se ob ognju vedno hvali, kako ga je enkrat pičil gož, strup pa si je kar izsesal? Potem je skrajni čas, da prideš na tečaj prve pomoči! Obdelali bomo vse od uporabe nosil, imobilizacij na tisoč in en način do oskrbovanja majhnih in malo večjih krvavitev. Skuhali bomo umetno kri in si pogledali pripravo masovne nesreče in prve pomoči na taboru. Vse to in še veliko več te čaka v enem vikendu polnem adrenalina, novih znanj in vedno nepozabnih taborniških dogodivščin.

Eva Oršič

Foto: Pija Šarko

65. državni mnogoboj

Letošnje leto je soorganizator državnega mnogoboja Društvo tabornikov Rod mirne reke z Mirne, potekal pa bo od 14. do 16. junija na Mirni. Cenejše prijave zbiramo do 1. junija, zadnji rok prijav pa je 10. junij 2019. Več informacij objavljenih na stencas.si, v razpisu za državni mnogoboj.

Letošnje leto državni mnogoboj že šestič organizirajo taborniki z Mirne, zato nam zagotavljajo nemoten potek tekmovanja. Prvi mnogoboj so Mirnčani organizirali leta 1987, ki je takrat potekal še pod imenom slovenski taborniško-partizanski mnogoboj, bolj poznan kot STPM. Leta 1991 so mnogoboj, ki so ga organizirali, neuradno poimenovali "Zadnji" republiški mnogoboj za murne in medvedke in čebelice, saj je kmalu zatem nastopila osamosvojitve Slovenije in smo zato po tem dogodku mnogoboje imenovali državni mnogoboj. Leta 1993 so tako organizirali državni mnogoboj za gozdovnike in gozdovnice, popotnike in popotnice ter grče, saj so bili takrat državni mnogoboji organizirani še ločeno za mlajše in starejše.

Letos se tako zopet dobimo pod spečo lepoticco poleg grajskega bajerja ob sotočju Vejerja in reke Mirne ter vas vabimo, da se mnogoboja udeležite in vidite, kaj tokrat pripravlja Rod mirne reke.

Državni mnogoboj je taborniško tekmovanje, kjer taborniki vseh starosti – od murnov do grč pokažejo svoje novo pridobljeno znanje in veščine tistega leta. Vsaka starostna kategorija ima nekoliko drugačna pravila in kriterije za določeno disciplino, težavnost pa se iz leta v leto stopnjuje, zato se morajo vodi pred odhodom na mnogoboj nanj dobro pripraviti. Nekateri vodi priprave na mnogoboj izkoristijo za vodovo akcijo in se za cel vikend odpravijo na vikend taborjenje, kjer izpopolnjujejo taktiko postavljanja šotor, nabiranja materiala za ognje, starejši pa zvadijo še zadnje detajle oddajanja črk Morsejeve abecede in semaforja. Priprave na mnogoboj vode in njihove vodnike velikokrat še bolj povežejo, saj vsi stremijo k skupnemu cilju in si pomagajo, da skupaj dosežejo čim boljši rezultat.

Se vidimo na
65. državnem
mnogoboju na Mirni
14.–16. junija 2019.

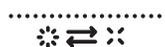

Foto: Nina Medved

60. ROT v objemu Pohorja

Zgodaj zjutraj se zbudiš v objemu zelenega gozda, z iztegnjeno dlanjo potegneš po mehkem mahu in obereš prve kapljice rose. Tvoji prijatelji še spijo, drugod slišiš iz bivakov šumenje spalk in drdranje zadrg. Danes vas čaka drugi del proge. Dobro ste si razdelili vloge pri opravljanju nalog, vaše vztrajne priprave so se obrestovale. Kondicija? Zaenkrat se dobro obnese. Sploh pa se pohorski hribi radi odkupijo s prekrasnimi razgledi na dolino, bo že. In na koncu tebe in tvojo ekipo, ki je že komaj čakala na ta skupni vikend, morda razveselijo zmagovalne stopničke. Vam bo uspelo?

Najbolj sveže informacije o 60. ROT-u so na voljo na Facebook strani ROT – Republiško orientacijsko tekmovanje. Letos soorganizatorji največjega orientacijskega tekmovanja – Rod XI. SNOUB Miloša Zidanška praznuje tudi 60. obletnico delovanja rodu. Organizatorji so na voljo na naslovu rot@taborniki.si. Taborniki, vabljeni na nepozabno doživetje!

ROT je tridnevno republiško orientacijsko tekmovanje, namenjeno tabornikom, ki se radi preizkušajo v ekipnih izzivih in skupaj s prijatelji nadgrajujejo svoje znanje. Premagati morajo izzivalno progo po naravnem terenu, polno raznovrstnih preizkušenj. Udeleženci so stari od 15 let naprej, razdeljeni so v tri starostne skupine, povprečna starost pa je 25 let.

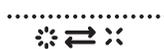

60. ROT

27.–29. september 2019

v Mariboru.

Razpis v mesecu juniju.

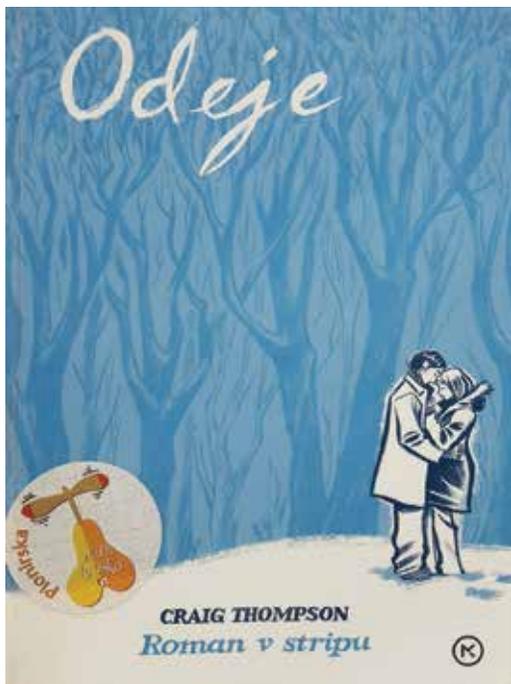
CRAIG THOMPSON

Odeje

Besedilo in fotografije: Martin Justin

V tej rubriki sem v preteklih številkah revije že predstavil roman v stripu. Takrat je šlo za *Arabca prihodnosti* francosko-sirskega striparja Raida Satoufa, ki prav tako kot *Odeje* Američana Craiga Thompsona pripoveduje o odraščanju, a je to precej drugačno.

Junak *Arabca prihodnosti*, prikupen svetlolas fant z družino potuje med Francijo, Libijo in Sirijo; režimoma Gadafija in Asada ter "svobodno" Evropo, avtor pa pri tem skozi njegove naivne otroške oči popisuje resne problematike polpretekle zgodovine Bližnjega vzhoda, naftne krize in diktature. S tem je morda bližje še enemu izjemno (morda najbolj) znanemu grafičnemu romanu *Persepolis* iransko-francoske avtorice Mariane Satrapi, a zgolj glede na dogajalna prostor in čas. Pripovedno pa je *Persepolis* mnogo bližje *Odejam*: oba grafična romana sta izrazito

avtobiografska, zajemata daljše življenjsko obdobje junaka, hkrati pa se, *Persepolis* bolj *Odeje* manj, dotikata tudi družbenih in političnih problemov, s katerimi sta junaka neposredno soočena.

Tako *Odeje* kot *Persepolis* bi lahko označili za romana v stripu o odraščanju, osrednja tema *Odeje* je celo prva ljubezen, a so takšne oznake za obe deli precej omejujoče. Že tematsko sta deli mnogo širši, *Persepolis* je npr. postavljen v središče iranske revolucije in skozi spremembe v junakinjinem življenju spremlja njen potek, hkrati pa sta tako po vsebini kot risbi izrazito večplastna. Craig, junak *Odej*, sicer ne odrašča v nobenem turbulentnem zgodovinskem dogajanju, a zato njegovo okolje ni nič manj konfliktno. Živi namreč v strogi evangeličanski družini na podeželju ameriške zvezne države Wisconsin, ne zna se vključiti med sovrstnike, ki se nad njim raje znašajo, z bratom ju zlorablja varuška, s starši ne najde pristnega stika, ki bi se raztezal onkraj kazni in skrbi za njegovo moralno "čistost". Zato, kot pravi Craig sam, beži v sanje, ki oživijo na stripovskih risbah.

Mnogo pomembnejše odrešenje pa mu pomeni odnos z Reino, s katero se spoznata na nekakšnem cerkvenem zimovanju in zaljubita na prvi pogled, si med letom pišeta pisma, nato pa naslednje počitnice preživita skupaj (vse skupaj je sicer precej nedolžno, ne gre pozabiti, da oba prihajata iz stroge krščanske družine in da je Craig pred tem hotel postati duhovnik). Po tem pa se počasi razideta, saj Reino težijo družinske težave in se ji zdi, da jo zveza na daljavo zgolj obremenjuje, za Craiga pa se tako konča še eno obdobje naivnosti. Kot je nekoč zažgal vse otroške risbe, da bi se znebil spominov na stvari, pred katerimi je z risanjem bežal, zdaj zažge vse, kar ga spominja na Reino. Opusti misli na semenišče in odide študirat, a ni zagrenjen in prepričan o krutosti življenja ter lastni nepomembnosti. Iz izkušenj črpa moč in se čudi nad užitek puščanja lastnih sledi na svetu, pa čeprav se te obdržijo zgolj trenutek ali dva.

Vsi trije stripi niso nič slabši kot "pravi" romani in jih priporočamo vsem gozdoznicom in gozdoznicam ter starejšim bralcem, ki bi radi spoznali tudi drugačne oblike ustvarjanja in hkrati prebrali kakšno dobro zgodbo med intimo in družbeno stvarnostjo.

Samostalniki moškega spola in kategorija živosti

Besedilo: Zala Šmid

"Ej, zakaj je pri moških samostalnikih taka zbrka, da se eni sklanjajo v tožilniku, drugi pa ne?"

"Enostavno, to je pač kategorija živosti."

"Aha ... kaj pa če bi tole malo bolj razložila?"

In takrat sem morala iti, ker me je čakal prevoz. Ni panike, ena stran v Taboru je ravno dovolj za razlago.

Ker je slovenski jezik poln posebnosti in pozna precej veliko število različnih končnic za sklanjanje, nas nič prav močno ne preseneti in kot naravni govorci sploh

ne razmišljamo pretirano o tem. Toda če se začnemo poglobljati, naletimo na vrsto zanimivih izjem in zank.

Ena izmed takšnih posebnosti je **slovnična delitev samostalnikov moškega spola glede na živost**. Ta se izkazuje v tožilniku (četrti sklon: Koga ali kaj?), tako pri samostalnikih kot pripadajočih zaimkih in pridevniki. **Neživi samostalniki imajo tožilnik ednine enak imenovalniku** in torej večinoma ničto končnico: Na robu travnika smo postavili šotor. **Naravno živi samostalniki pa imajo tožilnik ednine enak rodilniku in imajo končnico -a**: Videl sem vodnika.

Seveda pa stvari pri slovenski slovnici ne morejo biti tako preproste. **Slovnična delitev na žive in nežive samostalnike se ne ujema povsem z biološko**. Zato si je treba zapomniti naslednje posebne skupine samostalnikov, ki jim po pravopisu pripisujemo kategorijo **živosti: imena bitij** (človek, lev, Matic, vodnik ...), imena, ki so prvotno pomenila ali lahko **pomenijo bitja, pa (zdaj) zaznamujejo npr. vina, naprave, klube, bolezni, zemljepisne oblike** (haložan, francoz, Partizan, rak, Dedec), **imena kart** (as, kralj ...) in **avtomobilov** (golf, fičo ...).

Tole naslednje vas bo zbolelo. Če ste biologi ali vegani pa še posebej. **Rastline po slovnični delitvi spadajo v kategorijo neživosti**: Koga ali kaj naberem? Peteršilj, česen ...

Hribi in gore moškega spola so načeloma neživi (Krvavec, Grintovec ipd.), razen kadar ime izhaja iz osebnega imena oz. imena, ki označuje človeka: Za vikend gremo pogosto na Jošta ali Lovrenca.

Zdaj, ko ste tole prebrali, zagotovo ne bo več dilem pri tožilniku ednine v moškem spolu. Vseeno pa lahko na hitro povadimo z nekaj primeri.

Besede v oklepajih zapiši v pravilni obliki:

Včeraj sem na sprehodu srečala _____ (Marjan) in _____ (njegov prijatelj).

Naslikala je _____ (hrast), _____ (pes) in _____ (šotor).

Kupil je _____ (nov apple).

Z vodom smo šli na _____ (Nanos), kjer smo jedli _____ (ričet) in _____ (regrat).

JINX

Da smo se voljeli manje

Pripravil: Maks Evgen Obelšer, foto: Pija Šarko

Intro: D

G
Da smo se voljeli manje,
h
bilo bi nas još i sad
e7 D
u nešto boljem stanju.

G
Da smo se voljeli manje,
h
ko' bi kome bio drag.
e7 D
Sa zdrave distance
f# e7
ne bi pali na detalje.

G
Da smo se voljeli manje,
h f#
bilo bi nas još i sad.

Ref.:

D
Da smo se voljeli racionalno.
f#
Da nismo srcem mahali stalno.
e7 D
Da smo se voljeli samo.

Da smo se voljeli polufatalno.
Da nismo snove primali stvarno.
Da smo se voljeli samo.

G
Da smo se voljeli manje,
h
bilo bi nas još i sad
e7 D
u nešto boljem stanju.

G
Da smo se voljeli manje,
h
ko' bi kome bio drag.
e7 D
U labirintu želja
f# e7
ne bi trosili se tako.

G
Da smo se voljeli manje,
h f#
bilo bi nas još i sad.

Ref. 2x:

D
Da smo se voljeli racionalno.
f#
Da nismo srcem mahali stalno.
e7 D
Da smo se voljeli samo.

Da smo se voljeli polufatalno.
Da nismo snove primali stvarno.
Da smo se voljeli samo.

Križanka

Pripravila: Suzana Podvinšek

VODORAVNO

6. nevaren zajedavec, ki prenaša meningitis
7. travnik v hribovitem svetu, ki se kosi enkrat letno
9. drevesni nasad
11. zelišče s pekočimi dlačicami
13. velika gozdna žival z rogovjem
14. gorski potok, ki ob dežju močno naraste
17. siva zver iz družine kun
18. kdor nabira in prodaja zdravilna zelišča
20. grm z užitnimi plodovi
21. strupeno iglasto drevo ali grm

1. strokovnjak, ki proučuje rastline
2. česnu podobna gozdna rastlina
3. najvišji vrh Kamniško-Savinjskih Alp
4. gozd, goščava
5. goličava
8. gozdna rastlina s črnimi plodovi
10. zelo marljiva žuželka, ki živi v skupini
12. nizka gozdna podrast
15. iglasto grmičevje, ki raste v gorah
16. vrsta hrasta
19. trata, travnik
22. vulkanska kamnina

NAVPIČNO

1. botanik, 2. čemaž, 3. grintavec, 4. boršč, 5. jasa, 6. klopi, 7. senožet, 8. borovnica, 9. arboretum, 10. mravlja, 11. kopriva, 12. mah, 13. jelén, 14. hudournik, 15. rušje, 16. cer, 17. jazbec, 18. zeliščar, 19. livada, 20. leska, 21. tisa, 22. tuf

REŠITVE:

Bojan
Tinka

In bivanje v naravi

PIŠE: TISA
RIŠE: ŠEKI

ZAČELO SE BO
TEMNITI.

NAJBOLJE, DA
PRENOČIVA TUKAJ
IN JUTRI
NADALJUJEVA.

PRAV ZABAVEN JE TALE
PREIZKUS BIVANJA V NARAVI.
SAMO TI IN TO, KAR TI PONUJA
MATI NARAVA.

LAČNA POSTAJAM.
KAJ BOVA PA
JEDLA?

POGLEJ, TUKAJ
SO GOBE. MISLIŠ,
DA SO UŽITNE?

NE VEM, AMPAK Z GOBAMI
SE NI ZA HECATI. HITRO SE
LAHKO ZASTRUPIŠ.

PRAV IMAS.

ŠKODA, DA NISEM
POSLUŠAL VODNICE,
KO JE GOVORILA O
UŽITNIH GOBAH.

LAHKO
SKUHAVA
TRAVNO JUHICO.

KAKO PA BOVA
PRIŽGALA OGENJ
BREZ VŽIGALIC?

LAHKO GA
PRIŽGEVA
Z LOKOM.

Besedilo: Matic Pandel

Tokrat je naloga fotografij na tej strani, da pokažejo utrinek iz narave. Ujeti trenutek uživanja ter sproščanja na lokacijah, ki so odmaknjene od prometnih cest in velikih hiš.

ŠKLJOC!

Fotografija deluje kot zamrznjena scena iz filma. V prvi vrsti že zaradi samega formata, ki je bolj širok kot običajni 3 : 2 fotografski format. Po drugi strani pa velja izpostaviti samo postavitev vseh elementov na fotografiji, ki tvorijo zelo premišljeno kompozicijo. Tudi sama svetloba in barvna temperatura naredita fotografijo zelo živo – kot trenutek oz. spomin iz sanj.

Foto: Luka Drolc

Žiga je dobro izkoristil prvi in drugi plan fotografije. V prvem, bližnjem planu so grobe skale, ki zajemajo približno polovico fotografije. V drugem, oddaljenem planu pa so bolj zamegljena drevesa, ki zajemajo drugo polovico fotografije. Poleg omenjenega kontrasta narave je tu še deklica, katere poza narekuje premik navzgor in sami fotografiji doda dinamiko.

Foto: Žiga Debevc

Zanimiva uporaba perspektive ter kadriranja pri fotografiranju. Ne vidi se, kje deklice stojijo, kaj je za njimi ter kaj je pred njimi. Ta nevednost fotografiji zagotovo doda dimenzijo, ki jo naredi zanimivo.

Foto: Tjaša Jankovič

Foto: arhiv RPG

Očesni kontakt vseh pohodnic je zelo direkten in usmerjen proti gledalcu, kar nam da občutek, kot da gledajo nas, ki gledamo fotografijo. Kar pa je seveda dobra lastnost in posledično učinek te fotografije.

**ČLOVEK, KI JE
SLEP ZA
LEPOTO
NARAVE,
JE IZGUBIL
POLOVICO
VOLJE DO
ZIVLJENJA.**

Robert Baden-Powell

